СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

SECURITY SERVICE OF UKRAINE
INSTITUTE OF THE SECURITY SERVICE OF UKRAINE
OF YAROSLAV MUDRYI NATIONAL LAW UNIVERSITY

А. ТИМОФЕЄВ, Ю. ЯКОВЕНКО
A. TYMOFEIEV, Y. YAKOVENKO

МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО ТА ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ. ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Довідкове видання

INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW AND WAR CRIMES. TERMINOLOGY DICTIONARY

Reference book

Харків - 2025

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

SECURITY SERVICE OF UKRAINE
INSTITUTE OF THE SECURITY SERVICE OF UKRAINE
OF YAROSLAV MUDRYI NATIONAL LAW UNIVERSITY

А. ТИМОФЄЄВ, Ю. ЯКОВЕНКО

A. TYMOFEIEV, Y. YAKOVENKO

МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО ТА ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ. ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Довідкове видання

INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW AND WAR CRIMES. TERMINOLOGY DICTIONARY

Reference book

Харків 2025

УДК [341.3:341.3] (038)

Рекомендовано до видання
Вченою радою Інституту Служби безпеки України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол від 05 лютого 2025 року № 36)

Автори:

Антон ТИМОФЕЄВ, старший викладач Інституту Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Юлія ЯКОВЕНКО, викладач Інституту Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Рецензенти:

Володимир СТЕШЕНКО, завідувач кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук, професор;

Оксана ЧЕРВЯКОВА, доцентка кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидатка юридичних наук;

Ольга ЗЕЛІНСЬКА, доцентка кафедри іноземних мов Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидатка філологічних наук, доцентка.

Тимофеєв А.
Т 41 Міжнародне гуманітарне право та воєнні злочини. Термінологічний словник.: довідкове видання / А. Тимофеєв, Ю. Яковенко. – Харків: ФОП Бровін О.В., 2025. – 176 с.
ISBN 978-617-8238-88-9

Даний словник є довідковим виданням для органів сектору безпеки та оборони, які займаються розслідуванням воєнних та інших міжнародних злочинів. Він містить ключові терміни та визначення, що використовуються в міжнародному гуманітарному праві та міжнародному кримінальному судочинстві.

Матеріал ґрунтується на нормах Женевських конвенцій 1949 року, Римського статуту Міжнародного кримінального суду та інших міжнародних документів, серед яких рішення Міжнародного кримінального трибуналу щодо колишньої Югославії, Міжнародного кримінального трибуналу щодо Руанди та Міжнародного кримінального суду.

Довідкове видання допоможе фахівцям при складені процесуальних документів в рамках досудового розслідування та судового провадження у справах щодо скоєння воєнних та інших міжнародних злочинів, науковцям, студентам, аспірантам, представникам громадських організацій тощо.

ISBN 978-617-8238-88-9

© А. Тимофеєв, Ю. Яковенко

© Інститут СБ України НЮУ імені Ярослава Мудрого

УДК [341.3:341.3] (038)

Recommended for publication
by Academic Council of the Institute of Security Service of Ukraine
of Yaroslav Mudryi National Law University
(protocol dated 05 February 2025, No. 36)

Authors:

Anton TYMOFEIEV, senior lecturer at the Institute of the Security Service of Ukraine at Yaroslav Mudryi National Law University;

Yuliia YAKOVENKO, lecturer at the Institute of the Security Service of Ukraine at Yaroslav Mudryi National Law University

Reviewers:

Volodymyr STESHENKO, Head of International Law Department at Yaroslav Mudryi National Law University, PhD in Law, Professor;

Oksana CHERVIAKOVA, Associate Professor of International Law Department at Yaroslav Mudryi National Law University, PhD in Law;

Olga ZELINSKA, Associate Professor of Foreign Languages Department at Yaroslav Mudryi National Law University, PhD in Philology, Associate Professor.

Tymofeiev A., Yakovenko Y.
International Humanitarian Law and War Crimes. Terminology dictionary.: reference edition. Kharkiv, 2025. 176 p.
ISBN 978-617-8238-88-9

This publication is a reference book for security and defense authorities involved in the investigation of war crimes. It contains key terms and definitions used in international humanitarian law and international criminal justice.

The material is based on the provisions of the Geneva Conventions of 1949, the Rome Statute of the International Criminal Court and other international documents, including the decisions of the ICTY, ICTR and ICC.

The reference book will help specialists in drafting procedural documents during pre-trial investigation and trials of war crimes, as well as scholars, students, and representatives of public organizations.

ISBN 978-617-8238-88-9

© A. Tymofeiev, Y. Yakovenko

© Institute of the Security Service of Ukraine at Yaroslav Mudryi National Law University

Передмова

Це довідкове видання створено для підтримки практичних працівників, які залучені до процесу притягнення до відповідальності осіб за вчинення воєнних злочинів, для осіб з числа громадських та інших організацій, а також науковців, студентів та всіх інших зацікавлених. Основною метою цього довідкового видання є забезпечення глибокого розуміння ключових термінів та концепцій, які використовуються в міжнародному гуманітарному праві, для подальшого їх правильного застосування.

Створення цього видання було продиктовано гострою необхідністю, що виникла у зв'язку з військовою агресією росії проти України. Після початку збройного конфлікту, який призвів до численних порушень міжнародного права, зокрема прав людини та міжнародного гуманітарного права, виникла потреба у чітких та точних інструментах для їхнього захисту. Практичним працівникам, які стоять на передовій боротьби за справедливість та гуманність, важливо мати доступ до актуальної та точної інформації, яка допоможе їм у їхній щоденній діяльності.

Міжнародне гуманітарне право є важливим інструментом для захисту осіб, які не беруть участі у збройному конфлікті, а також для обмеження методів і засобів ведення війни. Воно має глибокі історичні коріння, але водночас залишається динамічною галуззю міжнародного публічного права, яка постійно адаптується до нових викликів сучасності. Розуміння ключових термінів та концепцій міжнародного гуманітарного права є необхідним для забезпечення його ефективного застосування та дотримання.

Особлива увага у цьому виданні приділяється питанням, які стали актуальними у зв'язку з агресією росії проти України. Це включає термінологію за такими темами, як захист цивільного населення, правила ведення війни, відповідальність за воєнні злочини та захист культурних цінностей.

Цей словник складається з детальних визначень термінів, які широко використовуються в міжнародному гуманітарному праві. Кожне визначення

супроводжується посиланням на відповідний нормативно-правовий акт міжнародного або національного характеру, рішення міжнародних судів та трибуналів, звичаєве міжнародне гуманітарне право або доктринальні джерела. Окрім цього, для зручності використання, кожне поняття супроводжується QR-кодом, натиснувши або відсканувавши який читачі зможуть більш детально ознайомитись з джерелом, яке закріплює той чи інший термін та дослідити особливості його використання в міжнародній практиці.

З метою подальшого ефективного притягнення воєнних злочинців, зокрема із застосуванням механізмів та можливостей Міжнародного кримінального суду, термінологічне наповнення даного довідкового видання побудоване на принципах статті 21 Римського статуту Міжнародного кримінального суду, що дозволяє використовувати його в тому числі для створення процесуальних документів, на яких може ґрунтуватись обвинувачення та кримінальне переслідування осіб, які вчинили воєнні злочини.

Ми висловлюємо глибоку подяку всім, хто сприяв створенню цього термінологічного словника, та сподіваємось, що він стане невід'ємною частиною Вашої щоденної роботи, допомагаючи у боротьбі за справедливість, мир та людяність.

Preface

The dictionary “International Humanitarian Law and War Crimes” has been created to support legal practitioners involved in the prosecution of war crimes, as well as representatives of public organizations, academics, students, and other interested parties. Its primary purpose is to provide a comprehensive understanding of key terms and concepts of international humanitarian law, ensuring their correct application.

The need for this publication arose in response to russia’s military aggression against Ukraine. The outbreak of armed conflict led to widespread violations of international law, including human rights and humanitarian law, creating an urgent demand for clear and precise tools to uphold and protect these principles. The access to accurate and up-to-date information is crucial for practitioners on the front lines of the fight for justice and human rights.

International humanitarian law is a vital instrument for protecting individuals not directly involved in armed conflicts and for regulating the methods and means of warfare. While deeply rooted in history, it remains a dynamic and evolving field, continually adapting to contemporary challenges. A thorough understanding of the international humanitarian law key terms and concepts is essential for ensuring its effective implementation and enforcement.

This dictionary pays particular attention to issues that have gained heightened relevance due to russia’s aggression against Ukraine. There are entries that include protection of civilians, rules of armed conflicts, accountability for war crimes, and safeguarding of cultural heritage.

Each term in this glossary is accompanied by a detailed definition and a link to relevant international or national legal instruments, decisions of international tribunals, customary international humanitarian law, or doctrinal sources. Additionally, for ease of use, each entry includes a QR-code connected with further resources that elaborate on the legal basis and practical application of the term.

To facilitate the effective prosecution of war criminals – particularly through the mechanisms of the International Criminal Court – the terminology used in this

publication aligns with the principles of Article 21 of the Rome Statute of the ICC. This ensures its applicability in drafting procedural documents that support prosecution and criminal accountability.

We extend our deepest gratitude to all those who contributed to the creation of this glossary. We hope it becomes an invaluable tool in your daily work, aiding in the pursuit of justice, peace, and humanity.

Зміст/ Content

Перелік умовних скорочень: ***16***

List of abbreviations: 16

Агресія ***17***

Aggression 17

Акт агресії ***18***

Act of aggression 19

Анексія ***20***

Annexation 20

Апартеїд ***21***

Apartheid 21

Апатрид ***22***

Stateless Person 22

Атака (напад) ***23***

Attack 23

Атака (напад) невибіркової дії ***24***

Indiscriminate attack 25

Атака, спрямовані проти цивільного населення ***26***

Attack which may affect the civilian population 26

Бактеріологічна (біологічна) зброя ***27***

Biological or bacteriological weapons 27

Безпосередня участь у воєнних діях ***28***

Direct participation in hostilities 29

Біженець ***30***

Refugee 30

Біологічний експеримент ***31***

Biological experiment 31

Блокада ***32***

Blockade 32

Боєприпаси, що не вибухнули ***33***

Unexploded ordnance 33

Вбивство (спричинення смерті) ***34***

Murder (causing death) 34

Вибухонебезпечні боєприпаси ***35***

Explosive ordnance 35

Вибухонебезпечні предмети (наслідки війни) ***36***

Explosive remnants of war 36

Винищення ***37***

Extermination 37

Відмова в пощаді ***38***

Refusal of quarter 38

Військова перевага ***39***

Military advantage 39

Військовий об'єкт ***40***

Military object 40

Військовий трофей ***41***

War Booty 41

Військові хитрощі ***42***

Ruse of war 42

Військовополонений ***43***

Prisoners of war 44

Віроломство ***45***

Perfidy 45

Власність ворога ***46***

Enemy`s property 46

Внутрішньо переміщена особа ***47***

Internally displaced person 47

Воєнні злочини ***48***

War crimes 48

Геноцид ***49***

Genocide 49

Голод ***50***

Starvation 50

Грубі (серйозні) порушення міжнародного гуманітарного права ***51***

Grave breaches of the international humanitarian law 52

Гуманітарна допомога ***53***

Humanitarian assistance 53

Демілітаризована зона ... ***54***
Demilitarized zone ... 54
Депортація або насильницьке переміщення населення ... ***55***
Deportation or forcible transfer of population ... 55
Дитина ... ***56***
Child ... 56
Дитина-солдат ... ***57***
Child soldier ... 57
Духовний персонал ... ***58***
Religious personnel ... 59
Емблеми (Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристалу) ... ***60***
Emblems (Red Cross, Red Crescent & Red Crystal) ... 61
Живий щит ... ***62***
Human shield ... 62
Журналіст ... ***63***
Journalist ... 63
Залишені вибухонебезпечні боєприпаси ... ***64***
Abandoned explosive ordnance ... 64
Запалювальна зброя ... ***65***
Incendiary weapon ... 65
Запобіжні заходи при нападі ... ***66***
Precautions in attack ... 67
Заручники ... ***68***
Hostages ... 68
Засоби ведення війни ... ***69***
Means of warfare ... 69
Збройний конфлікт ... ***70***
Armed conflict ... 70
Збройні сили сторони конфлікту ... ***71***
The armed forces of a Party to conflict ... 71
Зброя невибіркової дії ... ***72***
Indiscriminate weapons ... 72
Зґвалтування ... ***73***
Rape ... 73

Злочин агресії ***74***

Crime of aggression 74

Злочин проти людяності ***75***

Crimes against humanity 76

Злочини проти миру ***77***

Crimes against peace 77

Інтернування ***78***

Internment 78

Каліцтво ***79***

Mutilation 79

Касетні боєприпаси ***80***

Cluster Munitions 80

Відповідальність командування ***81***

Command responsibility 81

Комбатанти ***82***

Combatants 82

Культурні цінності ***83***

Cultural property 84

Лазерна (засліплююча) зброя ***85***

Blinding Laser Weapon 85

Мародерство (розграбування) ***86***

Pillaging 86

Медичний персонал ***87***

Medical personnel 88

Медичне формування ***89***

Medical unit 89

Методи ведення війни ***90***

Methods of warfare 91

Миротворча місія ***92***

Peace Operation 92

Міжнародний збройний конфлікт ***93***

International armed conflict 94

Міжнародний звичай в сфері МГП ***95***

Customary International Humanitarian law 95

Міжнародний кримінальний суд ***96***
International Criminal Court 96
Міжнародний трибунал ad hoc ***97***
International Ad Hoc Tribunal 97
Міна-пастка ***98***
Booby-trap 98
Місцевість, що не обороняється ***99***
Non-defended localities 100
Надмірні страждання ***101***
Unnecessary suffering 101
Наземна міна ***102***
Land mines 102
Найманець ***103***
Mercenary 104
Народне ополчення ***105***
Levée en masse 105
Насильницьке зникнення ***106***
Enforced disappearance 106
Незаконне ув'язнення ***107***
Illegal imprisonment 107
Некомбатанти ***108***
Non-combatants 109
Нелюдське поводження ***110***
Inhuman treatment 110
Неміжнародний (внутрішній) збройний конфлікт ***111***
Non-international armed conflict 111
Обернення в рабство ***112***
Enslavement 112
Окупація ***113***
Occupation 113
Особи, які вибули з бою ***114***
Hors de combat 114
Особи, які потерпіли корабельну аварію ***115***
Shipwrecked 115

Особи, які знаходяться під захистом ***116***

Protected persons 116

Отрута та отруєна зброя ***117***

Poison and poisoned weapons 117

Парламентер ***118***

Parlementaire 118

Партизани ***119***

Partisans 120

Перемир'я ***121***

Armistice 121

Поранені та хворі ***122***

Wounded and sick 122

Посягання на людську гідність ***123***

Outrage upon personal dignity 123

Прапор ООН ***124***

United Nations Flag 124

Приватна військова та охоронна компанія ***125***

Private military and security company 125

Приватна власність ***126***

Private property 126

Примусова вагітність ***127***

Forced pregnancy 127

Примусова стерилізація ***128***

Enforced sterilization 128

Примусове переміщення ***129***

Forcible transfer 129

Принцип військової необхідності ***130***

Principle of military necessity 130

Принцип гуманності ***131***

Principle of humanity 131

Принцип заборони надмірних ушкоджень та зайвих страждань ***132***

Principle of prohibition of superfluous injury and unnecessary suffering 132

Принцип вжиття запобіжних заходів ***133***

Principle of the precautions 134

Принцип компліментарності ... **135**
Principle of complementarity ... 135
Принцип розрізнення ... **136**
Principle of distinction ... 136
Принцип пропорційності ... **137**
Principle of proportionality ... 137
Протипіхотні міни ... **138**
Anti-personnel mine ... 138
Репатріація ... **139**
Repatriation ... 139
Репресалії ... **140**
Reprisals ... 140
Розпізнавальний сигнал ... **141**
Distinctive signal ... 141
Свідок ... **142**
Witness ... 142
Сексуальне насильство ... **143**
Sexual violence ... 143
Сексуальне рабство ... **144**
Sexual slavery ... 144
Систематичні дії ... **145**
Systematic actions ... 145
Супутня шкода ... **146**
Collateral damage ... 146
Тортури (катування) ... **147**
Torture ... 147
Універсальна юрисдикція ... **148**
Universal jurisdiction ... 148
Установки чи споруди, що містять небезпечні сили ... **149**
Installations containing dangerous forces ... 149
Форма сторони конфлікту ... **150**
Uniform ... 150
Хімічна зброя ... **151**
Chemical weapons ... 152

Цивільна особа ***153***

Civilian 154

Цивільне населення ***155***

Civilian population 155

Цивільні об'єкти ***156***

Civilian objects 156

Широкомасштабні дії ***157***

Widespread acts 157

Шпигун ***158***

Spy 158

Ядерна зброя ***159***

Nuclear weapon 159

Список використаних джерел: ***160***

References: ***167***

Перелік умовних скорочень:

- **МГП –** Міжнародне гуманітарне право.
- **ООН –** Організація Об’єднаних Націй.
- **МКТЮ –** Міжнародний кримінальний трибунал щодо колишньої Югославії.
- **МКТР –** Міжнародний кримінальний трибунал щодо Руанди.
- **МКС –** Міжнародний Кримінальний Суд.
- **МКЧХ –** Міжнародний комітет Червоного Хреста.

List of abbreviations:

- **IHL –** International Humanitarian Law.
- **UN –** United Nations.
- **ICRC –** International Committee of the Red Cross.
- **ICTY –** International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia.
- **ICTR –** International Criminal Tribunal for Rwanda.
- **ICC –** International Criminal Court.

Агресія

Aggression

Агресією є застосування сили державою проти суверенітету, територіальної цілісності або політичної незалежності іншої держави чи іншим чином, несумісним із Статутом ООН.

(*Постанова Верховної Ради України про Заяву Верховної Ради України про необхідність забезпечення відповідальності осіб, винних у вчиненні найтяжчих злочинів за міжнародним правом на території України, 2023*)

Aggression is the use of armed force by a State against the sovereignty, territorial integrity or political independence of another State, or in any other manner inconsistent with the Charter of the United Nations, as set out in this Definition.

(*Article 1, Definition of Aggression General Assembly resolution 3314 (XXIX), 1974*)

Акт агресії

Act of aggression

Застосування збройної сили державою проти суверенітету, територіальної цілісності або політичної незалежності іншої держави чи в будь-який інший спосіб, несумісний зі Статутом Організації Об'єднаних Націй. Будь-який з таких актів, незалежно від оголошення війни, буде кваліфікуватися як акт агресії:

- вторгнення або напад збройних сил держави на територію іншої держави чи будь-яка військова окупація, незалежно від її тимчасового характеру, що є результатом такого вторгнення або нападу, чи будь-яка анексія із-застосуванням сили на території іншої держави або її частини;
- бомбардування збройними силами держави території іншої держави чи застосування будь-якої зброї державою проти території іншої держави;
- блокада портів чи берегів держави збройними силами іншої держави;
- напад збройними силами держави на сухопутні, морські або повітряні сили чи морські та повітряні флоти іншої держави;
- застосування збройних сил однієї держави, що перебувають на території іншої держави за угодою з приймаючою державою, в порушення умов, передбачених в угоді, чи будь-яке продовження їх перебування на такій території після припинення дії угоди;
- дія держави, яка дозволяє, щоб її територія, яку вона надала у розпорядження іншої держави, використовувалася цією іншою державою для вчинення акту агресії проти третьої держави;
- направлення державою або від імені держави озброєних банд, груп та іррегулярних сил або найманців, які вчиняють акти застосування збройної сили проти іншої держави, які мають настільки серйозний характер, що це рівноцінно переліченим вище актам або її істотній участі в них.

(п. *2 ст. 8 bis Римського статуту Міжнародного Кримінального Суду, 1998*)

Акт агресії

Act of aggression

The use of armed force by a State against the sovereignty, territorial integrity or political independence of another State, or in any other manner inconsistent with the Charter of the United Nations. Any of the following acts, regardless of a declaration of war, shall qualify as an act of aggression:

- the invasion or attack by the armed forces of a State of the territory of another State, or any military occupation, however temporary, resulting from such invasion or attack, or any annexation by the use of force of the territory of another State or point thereof;
- bombardment by the armed forces of a State against the territory of another State or the use of any weapons by a State against the territory of another State;
- the blockade of the ports or coasts of a State by the armed forces of another State;
- an attack by the armed forces of a State on the land, sea or air forces, or marine and air fleets of another State;
- the use of armed forces of one State which are within the territory of another State with the agreement of the receiving State, in contravention of the conditions provided for in the agreement or any extension of their presence in such territory beyond the termination of the agreement;
- the action of a State in allowing its territory, which it has placed at the disposal of another State, to be used by that other State for perpetrating an act of aggression against a third State;
- the sending by or on behalf of a State of armed bands, groups, irregulars or mercenaries, which carry out acts of armed force against another State of such gravity as to amount to the acts listed above, or its substantial involvement therein.

(point 2 article 8 bis of Rome Statute of the International Criminal Court, 1998)

Анексія

Annexation

	Протиправне насильницьке приєднання однією державою території або частини території іншої держави або будь-якого простору, що перебуває під контролем чи у спільному користуванні міжнародного співтовариства. (*п. 1 глави 2 розділу І Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України , 2017)*
	The forcible acquisition of territory by one State at the expense of another State. *(article 2 United Nations Charter + Encyclopedia of Public International Law)*

Апартеїд

Apartheid

Нелюдські діяння, подібні за своїм характером до тих, що зазначені в пункті 1, які вчиняються в контексті інституціоналізованого режиму систематичного гноблення і домінування однієї расової групи над будь-якою іншою расовою групою або групами та які вчиняються з метою збереження такого режиму. *(пп. h п. 2 ст. 7 Римського статуту Міжнародного Кримінального Суду, 1998)*	
Inhuman acts committed for the purpose of establishing and maintaining domination by one racial group of persons over any other racial group of persons and systematically oppressing them. *(article 2 International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apointheid 1973)*	

Апатрид

Stateless Person

	Особа, яка не розглядається як громадянин будь-якою Держави згідно з її законом. *(п. 1 ст. 1 Конвенції про статус апатридів, 1954)*
	Person who is not considered as a national by any State under the operation of its law. *(point 1 article 1 of the Convention relating to the Status of Stateless Persons, 1954)*

Атака (напад)

Attack

Акти насильства щодо противника незалежно від того, здійснюються вони під час наступу чи під час оборони.

(п. 1, 2 ст. 49 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)

Acts of violence against the adversary, whether in offence or in defence.

(point 1, 2 article 49 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)

Атака (напад) невибіркової дії

Indiscriminate attack

До нападу невибіркового характеру належать:

a) напади, не спрямовані на конкретні воєнні об'єкти;

b) напади, при яких застосовуються методи або засоби ведення воєнних дій, які не можуть бути спрямовані на конкретні воєнні об'єкти; або

c) напади, при яких застосовуються методи або засоби ведення воєнних дій, наслідки яких не можуть бути обмежені, як це вимагається згідно з цим Протоколом; і які, таким чином, у кожному такому випадку поражають воєнні об'єкти й цивільних осіб або цивільні об'єкти, не розрізняючи їх.

Серед інших належить вважати невибірковими такі види нападів:

a) напад шляхом бомбардування будь-якими методами або засобами, при якому як єдиний воєнний об'єкт розглядається ряд явно пов'язаних один з одним і розрізнюваних воєнних об'єктів, розміщених у місті, у селі чи в іншому районі, де сконцентровані цивільні особи або цивільні об'єкти; і

b) напад, котрий, як можна очікувати, попутно потягне за собою втрати життя серед цивільного населення, поранення цивільних осіб та шкоду цивільним об'єктам, або те й інше разом, які були б надмірними щодо конкретної і безпосередньої воєнної переваги, якої передбачається таким чином досягти.

(п. 4, 5 ст. 51 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)

Атака (напад) невибіркової дії

Indiscriminate attack

Indiscriminate attacks are:

(a) those which are not directed at a specific military objective;

(b) those which employ a method or means of combat which cannot be directed at a specific military objective; or

(c) those which employ a method or means of combat the effects of which cannot be limited as required by this Protocol.

Among others, the following types of attacks are to be considered as indiscriminate:

(a) an attack by bombardment by any methods or means which treats as a single military objective a number of clearly separated and distinct military objectives located in a city, town, village or other area containing a similar concentration of civilians or civilian objects; and

(b) an attack which may be expected to cause incidental loss of civilian life, injury to civilians, damage to civilian objects, or a combination thereof, which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated.

(point 4, 5 article 51 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)

Атака, спрямовані проти цивільного населення **Attack which may affect the civilian population**	
	Будь-які воєнні дії на суші, у повітрі або на морі, які можуть завдати шкоди цивільному населенню або цивільним об'єктам, що розміщені на суші. *(п. 3 ст. 49 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)*
	Any land, air or sea warfare which may affect the civilian population, individual civilians or civilian objects on land. *(point 3 article 49 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)*

Бактеріологічна (біологічна) зброя
Biological or bacteriological weapons

Мікробні або інші біологічні агенти чи токсини, незалежно від їх походження або методу виробництва, таких видів і в таких кількостях, які не мають виправдання для профілактичних, захисних або інших мирних цілей, а також зброя, обладнання або засоби доставки, призначені для використання таких агентів або токсинів у ворожих цілях або у збройних конфліктах. *(ст. 1 Конвенції про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсинної зброї та про їх знищення, 1972)*	
Microbial or other biological agents, or toxins whatever their origin or method of production, of types and in quantities that have no justification for prophylactic, protective or other peaceful purposes and weapons, equipment or means of delivery designed to use such agents or toxins for hostile purposes or in armed conflict. *(article 1 Convention on the Prohibition of the Development, Production and Stockpiling of Bacteriological (Biological) and Toxin Weapons and on their Destruction, 1972)*	

Безпосередня участь у воєнних діях
Direct participation in hostilities

Діяння, що є безпосередньою участю у воєнних діях, має відповідати наступним сукупним критеріям:

- діяння повинно з великою ймовірністю негативно вплинути на військові операції або військовий потенціал сторони збройного конфлікту або, як альтернатива, спричинити смерть, поранення або знищення осіб чи об'єктів, захищених від прямого нападу (поріг шкоди);
- має бути прямий зв’язок між діянням і шкодою, яка може бути заподіяна або внаслідок цього діяння, або внаслідок скоординованої військової операції, невід'ємною частиною якої є це діяння (прямий причинний зв'язок);
- діяння має бути спеціально спрямоване на безпосереднє заподіяння необхідного порогу шкоди на підтримку однієї сторони конфлікту та на шкоду іншій (воєнний зв'язок).

(глава 5, Тлумачення поняття «безпосередня участь у воєнних діях» за міжнародним гуманітарним правом, МКЧХ, 2009)

Безпосередня участь у воєнних діях

Direct participation in hostilities

The act of direct participation in hostilities, must meet the following cumulative criteria:

- the act must be likely to adversely affect the military operations or military capacity of a pointy to an armed conflict or, alternatively, to inflict death, injury, or destruction on persons or objects protected against direct attack (threshold of harm);
- there must be a direct causal link between the act and the harm likely to result either from that act, or from a coordinated military operation of which that act constitutes an integral point (direct causation);
- the act must be specifically designed to directly cause the required threshold of harm in support of a pointy to the conflict and to the detriment of another (belligerent nexus).

(chapter V, Interpretive Guidance on the Notion of Direct Participation in Hostilities under International Humanitarian Law, ICRC, 2009)

Біженець **Refugee**	
	Внаслідок подій, які відбулися до 1 січня 1951 р., і через обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за ознакою расової належності, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи чи політичних поглядів знаходиться за межами країни своєї національної належності і не в змозі користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися таким захистом внаслідок таких побоювань; або, не маючи визначеного громадянства і знаходячись за межами країни свого колишнього місця проживання в результаті подібних подій, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок таких побоювань. *(пп. 2 п. А ст. 1 Конвенції про статус біженців, 1951)*
	As a result of events occurring before 1 January 1951 and owing to wellfounded fear of being persecuted for reasons of race, religion, nationality, membership of a particular social group or political opinion, is outside the country of his nationality and is unable or, owing to such fear, is unwilling to avail himself of the protection of that country; or who, not having a nationality and being outside the country of his former habitual residence as a result of such events, is unable or, owing to such fear, is unwilling to return to it. *(paragraph 2, point A, article 1 Convention Relating to the Status of Refugees, 1951)*

Біологічний експеримент

Biological experiment

Експеримент, який серйозно загрожував фізичному чи психічному здоров'ю або недоторканності особи, не був терапевтичним і не був виправданий медичними показаннями, а також не проводився в інтересах особи.

(ст. *8 (2) (a) (ii)-3, Ознаки складу злочинів до Римського Статуту Міжнародного Кримінального Суду, 2010)*

The experiment, that seriously endangered the physical or mental health or integrity of person, was non-therapeutic and neither justified by medical reasons, nor carried out in person’s interest.

(article 8 (2) (a) (ii)-3, Elements of crimes, ICC, 2010)

Блокада **Blockade**	
	Військова операція, що застосовується воюючими сторонами для контролю, запобігання або часткового чи повного блокування потоку товарів, людей в певні райони та з них. *(п. 93-104, Сан-ремське керівництво з міжнародного права, що застосовується до збройних конфліктів на морі, 1994)*
	Military operation employed by belligerents to control, prevents or blocks partially or completely the flow of goods, persons to and from specific areas. *(points 93-104, San Remo Manual on International Law Applicable to Armed Conflicts at Sea, 1994)*

Боєприпаси, що не вибухнули

Unexploded ordnance

Вибухонебезпечні боєприпаси, в які був вставлений запальник, детонатор, які поставлено на звід або в інший спосіб підготовлено до використання й використано в збройному конфлікті. Вони могли бути відстріляні, скинуті, запущені або випущені й повинні були вибухнути, але не вибухнули. *(п. 2 ст. 2 Протоколу про вибухонебезпечні предмети - наслідки війни, 2003)*	
Means explosive ordnance that has been primed, fused, armed, or otherwise prepared for use and used in an armed conflict. It may have been fired, dropped, launched or projected and should have exploded but failed to do so. *(point 2, article 2 Protocol on Explosive Remnants of War, 2003)*	

Вбивство (спричинення смерті) **Murder (causing death)**	
	Це дія або бездіяльність, що призвела до смерті людини. *(п. 446, МКТЮ, Прокурор проти Радована Караджича, 2016)*
	Is an act or omission resulting in the death of an individual. *(point 446, ICTY, Prosecutor v. Radovan Karadzic, 2016)*

Вибухонебезпечні боєприпаси

Explosive ordnance

Звичайні боєприпаси, що містять вибухові речовини, за винятком мін, мін-пасток та інших пристроїв, визначених у Протоколі II до цієї Конвенції зі змінами, унесеними 3 травня 1996 року. *(п. 1 ст. 2 Протоколу про вибухонебезпечні предмети - наслідки війни, 2003)*	
Conventional munitions containing explosives, with the exception of mines, booby traps and other devices as defined in Protocol II of this Convention as amended on 3 May 1996. *(point 1, article 2 Protocol on Explosive Remnants of War, 2003)*	

Вибухонебезпечні предмети (наслідки війни) **Explosive remnants of war**	
	Боєприпаси, які не вибухнули, а також залишені вибухонебезпечні боєприпаси. *(п. 4 ст. 2 Протоколу про вибухонебезпечні предмети - наслідки війни, 2003)*
	Unexploded ordnance and abandoned explosive ordnance. *(point 4, article 2 Protocol on Explosive Remnants of War, 2003)*

Винищення **Extermination**	
Умисне створення умов життя, розрахованих на знищення частини населення, зокрема, позбавлення доступу до продуктів харчування й лікарських засобів. *(пп. b п. 2 ст. 7 Римського статуту Міжнародного Кримінального Суду, 1998)*	
Intentional infliction of conditions of life, inter alia the deprivation of access to food and medicine, calculated to bring about the destruction of point of a population. *(subpoint b point 2 article 7 of Rome Statute of the International Criminal Court, 1998)*	

Відмова в пощаді

Refusal of quarter

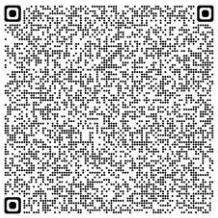	Віддання наказу не залишати нікого в живих, погроза цим противнику або ведення воєнних дій таким чином. *(ст. 40 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)*
	An order that there shall be no survivors, to threaten an adversary therewith or to conduct hostilities on this basis. *(article 40 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)*

Військова перевага **Military advantage**	
Перевага або вигода, на яку розраховує сторона конфлікту в результаті нападу. *(Словник МГП, МКЧХ)*	
The advantage or gain that a pointy to the conflict anticipates will result from an attack. *(IHL Glossary, ICRC)*	

Військовий об’єкт

Military object

Ті об’єкти, які через свій характер, розміщення, призначення або використання вносять ефективний вклад у воєнні дії і повне або часткове руйнування, захоплення чи нейтралізація яких за існуючих у даний момент обставин дає явну воєнну перевагу.

(п. 2 ст. 52 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)

Objects which by their nature, location, purpose or use make an effective contribution to military action and whose total or partial destruction, capture or neutralization, in the circumstances ruling at the time, offers a definite military advantage.

(point 2 article 52 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)

Військовий трофей

War Booty

Захоплене у противника озброєння, військова техніка та інше військове майно, яке може використовуватися стороною, що їх захопила.

(п. 12 глави 2 розділу I Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України, 2017)

Гроші, фонди та цінні папери, які виключно є власністю держави, склади зброї, транспортні засоби, виробничі запаси та, загалом, вся рухома власність держави, що може бути використана для військових дій.

(ст. 53 IV Конвенції про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі, 1907)

All movable State property captured on the battlefield, further, all private property actually used for hostile purposes (or which may be useful for hostile purposes) found on the battlefield or in a combat zone.

(pp. 321-328, Israel, High Court, Al-Nawar case, 1986)

Cash, funds, and realizable securities which are strictly the property of the State, depots of arms, means of transport, stores and supplies, and, generally, all movable property belonging to the State which may be used for military operations.

(article 53, Convention (IV) respecting the Laws and Customs of War on Land and its annex: Regulations concerning the Laws and Customs of War on Land, 1907)

Військові хитрощі Ruse of war	
	Дії, спрямовані на те, щоб призвести противника до помилки чи спонукати його діяти необачно, але які не порушують будь-яких норм міжнародного права, застосовуваних у період збройних конфліктів, і які не є віроломними, оскільки вони не обманюють довіри супротивної сторони щодо захисту, який надається цим правом. *(п. 2 ст. 37 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)*
	Acts which are intended to mislead an adversary or to induce him to act recklessly but which infringe no rule of international law applicable in armed conflict and which are not perfidious because they do not invite the confidence of an adversary with respect to protection under that law. *(point 2 article 37 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)*

Військовополонений

Prisoner of war

Особи, які потрапили в полон до супротивника й належать до однієї з таких категорій:

- особового складу збройних сил сторони конфлікту, а також членів ополчення або добровольчих загонів, які є частиною цих збройних сил;
- членів інших ополчень та добровольчих загонів, зокрема членів організованих рухів опору, які належать до однієї зі сторін конфлікту й діють на своїй території або за її межами, навіть якщо цю територію окуповано;
- членів особового складу регулярних збройних сил, які заявляють про свою відданість урядові або владі, що не визнані державою, яка їх затримує;
- осіб, які супроводжують збройні сили, але фактично не входять до їхнього складу за, умови, що вони отримали на це дозвіл тих збройних сил, які вони супроводжують, для чого останні видають їм посвідчення особи за зразком;
- членів екіпажів суден торговельного флоту, зокрема капітанів, лоцманів та юнг, а також екіпажів цивільних повітряних суден сторін конфлікту, які не користуються більш сприятливим режимом згідно з будь-якими іншими положеннями міжнародного права;
- жителів неокупованої території, які під час наближення ворога озброюються, щоб чинити опір силам загарбника, не маючи часу сформуватися в регулярні війська, за умови, що вони носить зброю відкрито й дотримуються законів і звичаїв війни.

(*п. А ст. 4 Женевської конвенції про поводження з військовополоненими, 1949)*

Військовополонений

Prisoners of war

Persons belonging to one of the following categories, who have fallen into the power of the enemy:

- members of the armed forces of a Pointy to the conflict as well as members of militias or volunteer corps forming point of such armed forces;
- members of other militias and members of other volunteer corps, including those of organized resistance movements, belonging to a Pointy to the conflict and operating in or outside their own territory;
- members of regular armed forces who profess allegiance to a government or an authority not recognized by the Detaining Power;
- persons who accompany the armed forces without actually being members thereof, provided that they have received authorization from the armed forces which they accompany, who shall provide them for that purpose with an identity card;
- members of crews, including masters, pilots and apprentices, of the merchant marine and the crews of civil aircraft of the Parties to the conflict, who do not benefit by more favourable treatment under any other provisions of international law;
- inhabitants of a non-occupied territory, who on the approach of the enemy spontaneously take up arms to resist the invading forces, without having had time to form themselves into regular armed units, provided they carry arms openly and respect the laws and customs of war.

(point *A article 4 Convention (III) relative to the Treatment of Prisoners of War, 1949)*

Віроломство

Perfidy

Віроломством вважаються дії, спрямовані на те, щоб викликати довіру противника і примусити його повірити, що він має право на захист і зобов'язаний надати такий захист згідно з нормами міжнародного права, застосовуваного в період збройних конфліктів, з метою обману такої довіри.

(п. 1 ст. 37 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)

Acts inviting the confidence of an adversary to lead him to believe that he is entitled to, or is obliged to accord, protection under the rules of international law applicable in armed conflict, with intent to betray that confidence, shall constitute perfidy.

(point 1 article 37 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)

Власність ворога Enemy`s property	
	Рухоме чи нерухоме, приватне чи державне майно, яке має належати фізичним або юридичним особам, що підтримують протилежну сторону конфлікту. *(п. 310, Прокурор проти Жермена Катанги та Матьйо Нгуджоло Чуі, 2008)*
	Whether moveable or immoveable, private or public property, which must belong to individuals or entities aligned to the adverse pointy of the conflict. *(point 310, The Prosecutor v. Germain Katanga and Mathieu Ngudjolo Chui, 2008)*

Внутрішньо переміщена особа
Internally displaced person

Внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

(абз. 1 ч. 1 ст. 1 Закону України Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, 2014)

Persons or groups of persons who have been forced or obliged to flee or to leave their homes or places of habitual residence, in particular as a result of or in order to avoid the effects of armed conflict, situations of generalized violence, violations of human rights or natural or human-made disasters, and who have not crossed an internationally recognized State border.

(point 2 Annex to Guiding Principles on Internal Displacement, 1998)

Воєнні злочини War crimes	
	Грубі порушення Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року та інші серйозні порушення законів і звичаїв, що застосовуються в міжнародних збройних конфліктах у встановлених рамках міжнародного права. *(пп. a-b п. 2 ст. 8 Римського статуту Міжнародного Кримінального Суду, 1998)*
	Grave breaches of the Geneva Conventions of 12 August 1949 and other serious violations of the laws and customs applicable in international armed conflict, within the established framework of international law. *(subpoint a-b point 2 article 8 Rome Statute of the International Criminal Court, 1998)*

Геноцид

Genocide

Будь-яке з наступних діянь, вчинене з наміром знищити, повністю або частково, національну, етнічну, расову або релігійну групу як таку:

(a) вбивство членів такої групи;

(b) заподіяння серйозних тілесних ушкоджень або психічного розладу членам такої групи;

(c) умисне створення для такої групи умов життя, розрахованих призвести до її повного або часткового фізичного знищення;

(d) впровадження заходів, спрямованих на запобігання дітонародженню в такій групі.

(ст. 2 Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього, 1948)

Any of the following acts committed with intent to destroy, in whole or in point, a national, ethnical, racial or religious group, as such:

(a) Killing members of the group;

(b) Causing serious bodily or mental harm to members of the group;

(c) Deliberately inflicting on the group conditions of life calculated to bring about its physical destruction in whole or in point;

(d) Imposing measures intended to prevent births within the group;

(e) Forcibly transferring children of the group to another group.

(article 2 Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, 1948)

Голод **Starvation**	
	Напад або знищення, виведення зі строю або доведення до непридатності об'єктів, необхідних для виживання цивільного населення, таких як: - запаси продуктів харчування; - сільськогосподарські райони, що виробляють продовольство; - посіви; - худоба; - споруди для забезпечення питною водою й запаси останньої; - іригаційні споруди. *(п. 2 ст. 54 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)*
	Attack, destroy, remove or render useless objects indispensable to the survival of the civilian population, such as: - foodstuffs; - agricultural areas for the production of foodstuffs; - crops; - livestock; - drinking water installations supplies; - irrigation works. *(point 2 article 54 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)*

Грубі (серйозні) порушення міжнародного гуманітарного права
Grave breaches of the international humanitarian law

Серйозні порушення становлять такі порушення, що охоплюють такі дії, якщо їх здійснено проти осіб або власності, які перебувають під захистом:

- умисне вбивство;
- тортури або нелюдяне поводження, зокрема біологічні експерименти;
- умисне заподіяння сильних страждань або тяжких тілесних ушкоджень чи шкоди здоров'ю;
- нелегальна депортація чи переведення;
- нелегальне ув'язнення особи, що перебуває під захистом;
- примушення особи, що перебуває під захистом, служити в збройних силах ворожої держави;
- умисне відбирання в особи, що перебуває під захистом, прав на справедливий і офіційний судовий процес;
- захоплення заручників;
- широкомасштабне руйнування і привласнення власності, не виправдане воєнною необхідністю, і здійснюване незаконним чином і безцільно.

(- ст. 50 I Женевської конвенції, 1949;
- ст. 51 II Женевської конвенції, 1949;
- ст. 130 III Женевської конвенції, 1949;
- ст. 147 IV Женевської конвенції, 1949;)

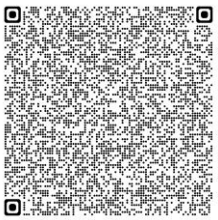
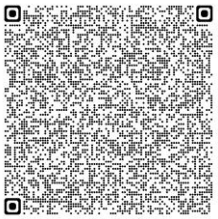

Грубі (серйозні) порушення міжнародного гуманітарного права
Grave breaches of the international humanitarian law

Grave breaches shall be those involving any of the following acts, if committed against protected persons or property:

- wilful killing;
- torture or inhuman treatment, including biological experiments;
- wilfully causing great suffering or serious injury to body or health;
- unlawful deportation or transfer;
- unlawful confinement;
- compelling a protected person to serve in the forces of a hostile Power;
- wilfully depriving a protected person of the rights of fair and regular trial;
- taking of hostages;
- extensive destruction and appropriation of property, not justified by military necessity and carried out unlawfully and wantonly.

(- article 50 I Geneva convention, 1949;
- article 51 II Geneva convention, 1949;
- article 130 III Geneva convention, 1949;
- article 147 IV Geneva convention, 1949;)

Гуманітарна допомога
Humanitarian assistance

Операції з надання допомоги, які мають гуманітарний та беззастережний характер і здійснюються без будь-яких несприятливих особливостей за згодою між сторонами, заінтересованими в таких операціях щодо надання допомоги. *(п. 1 ст. 70 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)*	
Relief actions which are humanitarian and impartial in character and conducted without any adverse distinction shall be undertaken, subject to the agreement of the Parties concerned in such relief actions. *(point 1 article 70 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)*	

Демілітаризована зона

Demilitarized zone

	Територія, яка відповідає наступним умовам: - всі комбатанти, а також мобільні бойові засоби й мобільне воєнне спорядження повинні бути евакуйовані; - стаціонарні воєнні установки і споруди не повинні використовуватися у ворожих цілях; - ні власті, ні населення не повинні чинити ворожих дій; - будь-яка діяльність, пов'язана з воєнними зусиллями, повинна бути припинена. *(п. 3 ст. 60 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)*
	An area which fulfills the following conditions: - all combatants as well as mobile weapons and mobile military equipment have been evacuated; - no hostile use is made of fixed military installations or establishments; - no acts of hostility shall be committed by the authorities or by the population; - any activity linked to the military effort must have ceased. *(point 3 article 60 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)*

Депортація або насильницьке переміщення населення **Deportation or forcible transfer of population**	
Насильницьке переміщення відповідних осіб шляхом виселення або інших примусових дій з території, на якій вони законно перебувають, за відсутності підстав, що допускаються міжнародним правом. *(пп. d п. 2 ст. 7 Римського статуту Міжнародного Кримінального Суду, 1998)*	
Forced displacement of the persons concerned by expulsion or other coercive acts from the area in which they are lawfully present, without grounds permitted under international law. *(subpoint d point 2 article 7 of Rome Statute of the International Criminal Court, 1998)*	

Дитина **Child**	
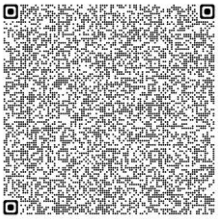	Дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше. *(ст. 1 Конвенції про права дитини, 1989)*
	Child means every human being below the age of eighteen years unless under the law applicable to the child, majority is attained earlier. *(article 1 Convention on the Rights of the Child, 1989)*

Дитина-солдат

Child soldier

Кожна людська істота у віці від 15 до 18 років, яка добровільно вступила на військову службу.

(п. 3 ст. 38, Конвенції про права дитини, 1989)

Every human being between the ages of 15 and 18 who has voluntarily enlisted for military service.

(point 3 article 38, Convention on the Rights of the Child, 1989)

Духовний персонал

Religious personnel

Особи, як військові, так і цивільні, як, наприклад, священики, що зайняті виключно виконанням своїх духовних функцій та придані:

- збройним силам сторони, що перебуває в конфлікті;
- медичним формуванням або санітарно-транспортним засобам сторони, що перебуває в конфлікті;
- медичним формуванням або санітарно-транспортним засобам нейтральної або іншої держави, яка не є стороною конфлікту, уповноваженому товариству допомоги такої держави або неупередженій міжнародній гуманітарній організації;
- організаціям цивільної оборони сторони, що перебуває в конфлікті.

(п. d ст. 8 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)

Духовний персонал

Religious personnel

Military or civilian persons, such as chaplains, who are exclusively engaged in the work of their ministry and attached:

- to the armed forces of a Pointy to the conflict;
- to medical units or medical transports of a Pointy to the conflict;
- to medical units or medical transports of a neutral or other State which is not a Pointy to that conflict, recognized and authorized aid society of such a State, impartial international humanitarian organization;
- to civil defence organizations of a Pointy to the conflict.

(point d article 8 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)

Емблеми (Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристалу)

Emblems (Red Cross, Red Crescent & Red Crystal)

Розпізнавальна емблема (червона на білому тлі) повинна бути настільки велика, наскільки це виправдано за даних обставин. Щодо форм хреста, півмісяця або лева і сонця Високі Договірні Сторони можуть керуватися зразками.

(п. 1 ст. 3 Додатку 2 до Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)

Емблема, яка складається із червоної рамки у формі квадрата, що стоїть на одній зі своїх вершин на білому тлі.

(п. 2 ст. 2 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 08 грудня 2005 року, що стосується прийняття додаткової відмітної емблеми (Протокол III), 2005)

Емблеми (Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристалу)

Emblems (Red Cross, Red Crescent & Red Crystal)

The distinctive emblem (red on a white ground) shall be as large as appropriate under the circumstances. For the shapes of the cross, the crescent or the lion and sun*, the High Contracting Parties may be guided by the models.

(point 1 article 3 of the Annex I of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)

Emblem, composed of a red frame in the shape of a square on edge on a white ground.

(point 2 article 2 of the Protocol additional to the Geneva Conventions relating to the Adoption of an Additional Distinctive Emblem (Protocol III), 2005)

Живий щит **Human shield**	
	Розміщення або утримання осіб у районах, де вони можуть зазнати впливу бойових дій, з метою зробити певні райони або види діяльності недоторканними для військових операцій або збройного нападу. *(п. 525, МКТЮ, Прокурор проти Радована Караджича, 2016)*
	The placement or detention of persons in areas where they may be exposed to combat operations, for the purpose of rendering certain areas or activities immune from military operations or armed attack. *(point 525, ICTY, Prosecutor v. Radovan Karadzic, 2016)*

Журналіст

Journalist

Будь-який кореспондент, репортер, фотограф та їхні технічні асистенти на кіно-, радіо- і телезйомках, які зазвичай займаються будь-яким із цих видів діяльності як основною професією і які в країнах, де така діяльність має особливий статус відповідно до законів, правил або, за їх відсутності, визнаної практики, мають такий статус (відповідно до зазначених законів, правил або практики).

(п. а ст. 2 Додатку 1 до Резолюції про Захист журналістів, які виконують небезпечні місії в зонах збройних конфліктів, 1975)

Any correspondent, reporter, photographer, and their technical film, radio and television assistants who are ordinarily engaged in any of these activities as their principal occupation and who, in countries where such activities are assigned their particular status by virtue of laws, regulations or, in default thereof, recognized practices, have that status (by virtue of the said laws, regulations or practices).

(point a article 2 of the Annex 1 to the Resolution on Protection of journalists engaged in dangerous missions in areas of armed conflict, 1975)

Залишені вибухонебезпечні боєприпаси

Abandoned explosive ordnance

	Вибухонебезпечні боєприпаси, які не були використані під час збройного конфлікту, які були забуті чи залишені стороною в збройному конфлікті та які більше не знаходяться під контролем сторони, що забула чи залишила їх. В залишені вибухонебезпечні боєприпаси можуть бути чи не бути вставлені запальники чи детонатори, вони можуть бути чи не бути поставлені на зведення або в інший спосіб можуть бути чи не бути підготовлені до використання. *(п. 3 ст. 2 Протоколу про вибухонебезпечні предмети - наслідки війни, 2003)*
	Explosive ordnance that has not been used during an armed conflict, that has been left behind or dumped by a pointy to an armed conflict, and which is no longer under control of the pointy that left it behind or dumped it. Abandoned explosive ordnance may or may not have been primed, fused, armed or otherwise prepared for use. *(point 3, article 2 Protocol on Explosive Remnants of War, 2003)*

Запалювальна зброя

Incendiary weapon

Будь-яка зброя або боєприпаси, які в першу чергу призначені для підпалювання об’єктів або спричинення людям опіків від дії полум’я, тепла або того й іншого разом, які виникають в результаті хімічної реакції речовини, доставленої до цілі.

(п. 23 глави 2 розділу I Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України, 2017)

Any weapon or munition which is primarily designed to set fire to objects or to cause burn injury to persons through the action of flame, heat, or combination thereof, produced by a chemical reaction of a substance delivered on the target.

(point 1 article 1 Protocol on Prohibitions or Restrictions on the Use of Incendiary Weapons (Protocol III), 1980)

Запобіжні заходи при нападі

Precautions in attack

Включають в себе наступні дії:

- все практично можливе, щоб пересвідчитися в тому, що об'єкти нападу не є ні цивільними особами, ні цивільними об'єктами й не підлягають особливому захисту, а є воєнними об'єктами і напад на них не заборонено;
- вживати усіх практично можливих запобіжних заходів при виборі засобів і методів нападу з тим, щоб уникнути випадкових втрат життя серед цивільного населення, поранення цивільних осіб і випадкової шкоди цивільним об'єктам і, в усякому випадку, звести їх до мінімуму;
- утримуватись від прийняття рішень про здійснення будь-якого нападу, який, як можна очікувати, викличе випадкові втрати життя серед цивільного населення, поранення цивільних осіб і завдасть випадкової шкоди цивільним об'єктам або те й інше разом, що було б надмірним щодо конкретної і прямої воєнної переваги, яку передбачається одержати;
- робиться ефективне завчасне попередження про напади, які можуть торкнутися цивільного населення, за винятком тих випадків, коли обставини цього не дозволяють.

(п. 2 ст. 57 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)

Запобіжні заходи при нападі

Precautions in attack

This includes actions:

- do everything feasible to verify that the objectives to be attacked are neither civilians nor civilian objects and are not subject to special protection but are military objectives and that it is not prohibited to attack them;
- take all feasible precautions in the choice of means and methods of attack with a view to avoiding, and in any event to minimizing, incidental loss of civilian life, injury to civilians and damage to civilian objects;
- refrain from deciding to launch any attack which may be expected to cause incidental loss of civilian life, injury to civilians, damage to civilian objects, or a combination thereof, which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated;
- effective advance warning of attacks which may affect the civilian population, unless circumstances do not permit.

(point 2 article 57 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)

Заручники

Hostages

	Особи, які, незалежно від їхнього статусу, були затримані за обставин, за яких існує загроза загибелі або поранення їх самих чи їхніх близьких, або продовження незаконного затримання, з метою примусити сторону конфлікту вчинити або утриматися від вчинення будь-якої дії в обмін на звільнення або безпеку заручників чи інших осіб, яким загрожує небезпека. *(п. 468, МКТЮ, Прокурор проти Радована Караджича, 2016)*
	Persons who, irrespective of their status, have been detained under circumstances in which death or injury to themselves or those close to them, or continued unlawful detention is threatened, in order to compel a third pointy to do or to abstain from doing any act in exchange for the release or safety of the hostage or others threatened. *(point 468, ICTY, The Prosecutor v. Radovan Karadzic, 2016)*

Засоби ведення війни

Means of warfare

Зброя, системи озброєння або платформи, що використовуються для нападу або захисту у збройному конфлікті.

(Словник МГП, МКЧХ)

The term encompasses weapons, weapons systems or platforms employed for the purposes of attack in an armed conflict.

(IHL Glossary, ICRC)

Збройний конфлікт Armed conflict	
	Існує щоразу, коли має місце застосування збройної сили між державами або тривале збройне насильство між урядовими силами та організованими збройними групами або між такими групами всередині держави. *(п. 70, МКТЮ, Прокурор проти Душко Тадіча, 1997)* Збройне зіткнення між державами (міжнародний збройний конфлікт, збройний конфлікт на державному кордоні) або між ворогуючими сторонами в межах території однієї держави, як правило, за підтримки ззовні (внутрішній збройний конфлікт). *(пп. 7 п. 1 ст. 1 ЗУ Про національну безпеку України, 2018)*
	Exists whenever there is a resort to armed force between States or protracted armed violence between governmental authorities and organized armed groups or between such groups within a State. *(point 70, ICTY, Prosecutor v. Dusko Tadic, 1997)*

Збройні сили сторони конфлікту

The armed forces of a Party to conflict

Збройні сили сторони, що перебуває в конфлікті, складаються з усіх організованих збройних сил, груп і підрозділів, що перебувають під командуванням особи, відповідальної перед цією стороною за поведінку своїх підлеглих, навіть якщо ця сторона представлена урядом чи властями, не визнаними супротивною стороною.

(п. 1 ст. 43 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)

The armed forces of a Pointy to a conflict consist of all organized armed forces, groups and units which are under a command responsible to that Pointy for the conduct of its subordinates, even if that Pointy is represented by a government or an authority not recognized by an adverse Pointy.

(point 1 article 43 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)

Зброя невибіркової дії

Indiscriminate weapons

	Засоби ведення воєнних дій, які не можуть бути спрямовані на конкретні воєнні об'єкти і які поражають воєнні об'єкти й цивільних осіб або цивільні об'єкти, не розрізняючи їх. *(пп. b, с п. 4 ст. 51 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)*
	Means of combat which cannot be directed at a specific military objective and which strike military objectives and civilians or civilian objects without distinction. *(subpoint b, c point 4 article 51 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)*

Зґвалтування **Rape**	
Сексуалізоване проникнення, навіть незначне: (a) у вагіну або анальний отвір потерпілої особи пенісом злочинця або будь-яким іншим предметом, який використовував злочинець; чи (b) до рота потерпілої особи пенісом злочинця, якщо таке проникнення відбувається без згоди потерпілої особи. Згода в цьому випадку означає добровільну згоду, надану в результаті вільного волевиявлення жертви, в тих обставинах, які склались на той момент. *(п. 127, МКТЮ, Прокурор проти Кунарака, 2002)*	
The sexual penetration, however slight: (a) of the vagina or anus of the victim by the penis of the perpetrator or any other object used by the perpetrator; or (b) the mouth of the victim by the penis of the perpetrator; where such sexual penetration occurs without the consent of the victim. Consent for this purpose must be consent given voluntarily, as a result of the victim's free will, assessed in the context of the surrounding circumstances. *(point 127, ICTY, Prosecutor v. Kunarac, 2002)*	

Злочин агресії

Crime of aggression

	Планування, підготовка, ініціювання або вчинення особою, яка спроможна фактично здійснювати контроль за політичними чи військовими діями держави або керувати ними, акту агресії, який за своїм характером, тяжкістю та масштабами є грубим порушенням Статуту Організації Об'єднаних Націй. *(п. 2 ст. 8bis Римського Статуту Міжнародного Кримінального Суду, 1998)*
	Planning, preparation, initiation or execution, by a person in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State, of an act of aggression which, by its character, gravity and scale, constitutes a manifest violation of the Charter of the United Nations. *(point 2 article 8bis of the Rome Statute of the International Criminal Court, 1998)*

Злочин проти людяності
Crime against humanity

Будь-яке з таких діянь, коли вони вчиняються в рамках широкомасштабного або систематичного нападу, спрямованого проти будь-якого цивільного населення, з усвідомленням такого нападу:

- вбивство;
- винищення;
- обернення в рабство;
- депортація або насильницьке переміщення населення;
- ув'язнення або інше істотне позбавлення фізичної свободи в порушення основоположних норм міжнародного права;
- катування;
- зґвалтування, сексуальне рабство, примушення до проституції, примусова вагітність, примусова стерилізація чи будь-яка інша подібна за тяжкістю форма сексуального насильства;
- переслідування будь-якої групи або спільноти, яку можна виокремити, з політичних, расових, національних, етнічних, культурних, релігійних, гендерних мотивів, або за іншими ознаками, що загально визнані неприйнятними згідно з міжнародним правом, у поєднанні з будь-яким діянням, зазначеним в цьому пункті, чи будь-яким злочином, що підпадає під юрисдикцію Суду;
- насильницьке зникнення осіб;
- злочин апартеїду;
- інші нелюдські діяння подібного характеру, що умисно заподіюють сильних страждань чи тяжких тілесних ушкоджень або серйозної шкоди психічному чи фізичному здоров'ю.

(п. 1 ст. 7 Римського Статуту Міжнародного Кримінального Суду, 1998)

Злочини проти людяності

Crimes against humanity

Any of the following acts when committed as point of a widespread or systematic attack directed against any civilian population, with knowledge of the attack:

- Murder;
- Extermination;
- Enslavement;
- Deportation or forcible transfer of population;
- Imprisonment or other severe deprivation of physical liberty in violation of fundamental rules of international law;
- Torture;
- Rape, sexual slavery, enforced prostitution, forced pregnancy, enforced sterilization, or any other form of sexual violence of comparable gravity;
- Persecution against any identifiable group or collectivity on political, racial, national, ethnic, cultural, religious, gender or other grounds that are universally recognized as impermissible under international law, in connection with any act referred to in this paragraph or any crime within the jurisdiction of the Court;
- Enforced disappearance of persons;
- The crime of apointheid;
- Other inhumane acts of a similar character intentionally causing great suffering, or serious injury to body or to mental or physical health.

(point 1 article 7 of the Rome Statute of the International Criminal Court, 1998)

Злочини проти миру

Crimes against peace

Планування, підготовка, розв'язування або ведення агресивної війни або війни в порушення міжнародних договорів, угод або домовленостей, або участь у спільному плані чи змові з метою здійснення будь-якої з вищезазначених дій. *(п. а ст. 6 Угоди про переслідування та покарання головних військових злочинців європейської осі та Статут Міжнародного військового трибуналу, 1945)*	
Planning, preparation, initiation or waging of a war of aggression, or a war in violation of international treaties, agreements or assurances, or participation in a common plan or conspiracy for the accomplishment of any of the foregoing. *(point a article 6 of the Agreement for the Prosecution and Punishment of the Major War Criminals of the European Axis, and Charter of the International Military Tribunal, 1945)*	

Інтернування **Internment**	
	Примусове поселення у спеціальних місцях цивільних осіб однієї із сторін, що воює, які опинилися на території противника у зв'язку з міжнародним збройним конфліктом. *(п. 25 глави 2 розділу I Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України, 2017)*
	In situations of armed conflict, it refers to the deprivation of liberty initiated or ordered by the executive branch – not the judiciary – without criminal charges being brought against the internee. Internment is an exceptional, non-punitive measure of control that may be ordered for security reasons. *(IHL Glossary, ICRC)*

Каліцтво

Mutilation

Непоправне знівечення особи чи осіб, або перманентне виведення з ладу чи видалення органа або придатка, що спричинило смерть або серйозну загрозу фізичному чи психічному здоров'ю такої особи чи осіб. *(ст. 8 (2) (b) (x-1), Ознаки складу злочинів до Римського Статуту Міжнародного Кримінального Суду, 2010)*	
Permanent disfiguring the person or persons, or by permanently disabling or removing an organ or appendage that caused death or seriously endangered the physical or mental health of such person or persons. *(Article 8 (2) (b) (x-1) Elements of crime to the Rome Statute of the International Criminal Court, 2010)*	

Касетні боєприпаси

Cluster Munitions

	Звичайні боєприпаси, призначені для розкидання або вивільнення розривних суббоєприпасів, кожен з яких важить менше 20 кілограмів, і включає в себе ці розривні суббоєприпаси. *(п. 2 ст. 2 Конвенції про касетні боєприпаси, 2008)*
	Conventional munition that is designed to disperse or release explosive submunitions each weighing less than 20 kilograms, and includes those explosive submunitions. *(point 2 article 2 of the Convention on Cluster Munitions, 2008)*

Відповідальність командування
Command responsibility

Діяння, яке було вчинене підлеглою особою, не звільняє її начальників від кримінальної або дисциплінарної відповідальності в разі, якщо вони знали, що мають у своєму розпорядженні інформацію, яка повинна була б надати їм можливість дійти висновку в обстановці, що існувала на той час, що така підлегла особа вчиняє або має намір вчинити подібне порушення, і якщо вони не вжили всіх практично можливих заходів у межах своїх повноважень для відвернення або перепинення цього порушення. *(п. 2 ст. 86 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)*	
Action, that was committed by a subordinate does not absolve his superiors from penal or disciplinary responsibility, as the case may be, if they knew, or had information which should have enabled them to conclude in the circumstances at the time, that he was committing or was going to commit such a breach and if they did not take all feasible measures within their power to prevent or repress the breach. *(point 2 article 86 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)*	

Комбатанти

Combatants

	Особи, які входять до складу збройних сил сторони, що перебуває в конфлікті (крім медичного і духовного персоналу) є комбатантами, тобто вони мають право брати безпосередню участь у воєнних діях.
	(п. 2 ст. 43 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)
	Members of the armed forces of a Pointy to a conflict (other than medical personnel and chaplains) are combatants, that is to say, they have the right to participate directly in hostilities.
	(point 2 article 43 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)

Культурні цінності
Cultural property

Поняття поширюється незалежно від походження або права власності:

- рухоме або нерухоме майно, що має велике значення для культурної спадщини кожного народу, наприклад, пам'ятки архітектури, мистецтва або історії, як релігійні, так і світські; археологічні пам'ятки; групи будівель, які в цілому становлять історичний або художній інтерес; твори мистецтва; рукописи, книги та інші об'єкти, що становлять художній, історичний або археологічний інтерес; а також наукові колекції та важливі колекції книг або архівів чи репродукцій майна, зазначеного вище;
- будівлі, основним і ефективним призначенням яких є збереження або експонування рухомих культурних цінностей, визначених у попередньому пункті, такі як музеї, великі бібліотеки і сховища архівів, а також притулки, призначені для укриття, у разі збройного конфлікту, рухомих культурних цінностей, визначених у попередньому пункті;
- центри, що містять велику кількість культурних цінностей, визначених у попередніх пунктах, більш відомі як «центри, що містять пам'ятки».

(ст. 1 Конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту, 1954)

Культурні цінності

Cultural property

Term shall cover, irrespective of origin or ownership:

- movable or immovable property of great importance to the cultural heritage of every people, such as monuments of architecture, art or history, whether religious or secular; archaeological sites; groups of buildings which, as a whole, are of historical or artistic interest; works of art; manuscripts, books and other objects of artistic, historical or archaeological interest; as well as scientific collections and important collections of books or archives or of reproductions of the property defined above;
- buildings whose main and effective purpose is to preserve or exhibit the movable cultural property defined in previous paragraph such as museums, large libraries and depositories of archives, and refuges intended to shelter, in the event of armed conflict, the movable cultural property defined in previous paragraph;
- centres containing a large amount of cultural property as defined in previous paragraphs, to be known as "centres containing monuments".

(article 1 of the Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict, 1954)

Лазерна (засліплююча) зброя

Blinding Laser Weapon

Зброя, спеціально призначена для використання у бойових діях виключно або в тому числі для того, щоб спричинити постійну сліпоту органам зору людини, яка не використовує оптичні пристрої, тобто незахищеним органам зору або органам зору, які мають пристрої для корекції зору.

(ст. 1 IV Додаткового протоколу до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, 1995)

Weapons specifically designed, as their sole combat function or as one of their combat functions, to cause permanent blindness to unenhanced vision, that is to the naked eye or to the eye with corrective eyesight devices.

(article 1 of the IV Protocol to the Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May be Deemed to be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects, 1995)

Мародерство (розграбування)

Pillaging

	Насильницьке привласнення приватної власності армією, яка вторглась або окупувала територію, у громадян супротивника для приватного або особистого використання. *(ст. 8 (2) (b) (xvi), Ознаки складу злочинів до Римського Статуту Міжнародного Кримінального Суду, 2010)*
	Forcible taking of private property by an invading or conquering army from the enemy's subjects for private or personal use. *(article 8 (2) (b) (xvi), Elements of crime to the Rome Statute of the International Criminal Court, 2010)*

Медичний персонал
Medical personnel

Особи, які призначені стороною, що перебуває в конфлікті, виключно для розшуку, підбирання, транспортування, встановлення діагнозу чи лікування, включаючи надання першої допомоги, поранених, хворих і осіб, які потерпіли корабельну аварію, а також для профілактики захворювань, для адміністративно-господарського забезпечення медичних формувань або для роботи на санітарно-транспортних засобах та для адміністративно-технічного забезпечення і включають:

- медичний персонал сторони, що перебуває в конфлікті, як військовий, так і цивільний, включаючи персонал, зазначений в Першій і Другій конвенціях, та персонал, який придано організаціям цивільної оборони;
- медичний персонал національних товариств Червоного Хреста (Червоного Півмісяця, Червоного Лева і Сонця) та інших національних добровільних товариств допомоги, належним чином визнаних і уповноважених стороною, що перебуває в конфлікті;
- медичний персонал медичних формувань або санітарно-транспортних засобів нейтральної держави або іншої держави, яка не є стороною, що перебуває в конфлікті, визнаного і уповноваженого товариства допомоги такої держави, неупередженої міжнародної гуманітарної організації.

(п. с ст. 8 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977).

Медичний персонал

Medical personnel

Persons assigned, by a Pointy to the conflict, exclusively to the search, for collection, transportation, diagnosis or treatment, including first-aid treatment of the wounded, sick and shipwrecked, or for the prevention of disease, or to the administration of medical units or to the operation or administration of medical transports, and includes:

- medical personnel of a Pointy to the conflict, whether military or civilian, including those described in the First and Second Conventions, and those assigned to civil defence organizations;
- medical personnel of national Red Cross (Red Crescent, Red Lion and Sun) Societies and other national voluntary aid societies duly recognized and authorized by a Pointy to the conflict;
- medical personnel of medical units or medical transports of the neutral or other State which is not a Pointy to that conflict, recognized and authorized aid society of such a State or an impartial international humanitarian organization.

(point c article 8 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)

Медичне формування **Medical unit**	
Установи та інші формування, як воєнні, так і цивільні, створені для медичних цілей, а саме: для розшуку, підбирання, транспортування, встановлення діагнозу чи лікування, включаючи надання першої допомоги, поранених, хворих і осіб, які потерпіли корабельну аварію, а також для профілактики захворювань. Цей термін стосується, наприклад, госпіталів та інших подібних медичних центрів та інститутів, складів медичного майна та медико-фармацевтичних складів таких формувань. Медичні формування можуть бути стаціонарними або рухомими, постійними або тимчасовими. *(п. е ст. 8 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977).*	
Establishments and other units, whether military or civilian, organized for medical purposes, namely the search for, collection, transportation, diagnosis or treatment -- including first-aid treatment -- of the wounded, sick and shipwrecked, or for the prevention of disease. The term includes, for example, hospitals and other similar units, blood transfusion centres, preventive medicine centres and institutes, medical depots and the medical and pharmaceutical stores of such units. Medical units may be fixed or mobile, permanent or temporary. *(point e article 8 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)*	

Методи ведення війни

Methods of warfare

Тактика або стратегія, що застосовується у воєнних діях для перемоги над противником шляхом використання наявної інформації про нього разом зі зброєю, пересуванням і несподіванкою, і яка дотримується наступних принципів:

- єдиною законною метою війни є ослаблення військових сил противника, для чого достатньо вивести з ладу якомога більшу кількість комбатантів противника;
- право вибору методів і засобів ведення війни не є безмежним;
- забороняється застосовувати методи (і засоби) ведення війни, які за своїм характером є такими, що спричиняють надмірні травми або невиправдані страждання;
- при вивченні, розробці, придбанні або прийнятті на озброєння нових засобів або методів ведення війни має бути визначено, чи не забороняється їх застосування за деяких або за будь-яких обставин.

(розділ I частини III Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)

Методи ведення війни

Methods of warfare

The tactics or strategy used in hostilities to defeat the enemy by using available information on him together with weapons, movement and surprise and which follows principles:

- the only legitimate object of war is to weaken the enemy's military forces, for which purpose it is sufficient to disable the greatest possible number of enemy combatants;
- the right to choose methods and means of warfare is not unlimited;
- it is prohibited to employ methods (and means) of warfare of a nature to cause superfluous injury or unnecessary suffering;
- in the study, development, acquisition or adoption of new means or methods of warfare it must be determined whether their employment is not prohibited in some or all circumstances.

(section I part III of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)

Миротворча місія **Peace Operation**	
	Польові операції, що проводяться з метою запобігання, врегулювання та/або розв'язання насильницьких конфліктів або зменшення ризику їх повторення. *(Додаток В, Принципів і настанов для миротворчих операцій ООН, 2008)*
	Field operations deployed to prevent, manage, and/or resolve violent conflicts or reduce the risk of their recurrence. *(Appendix B, Principles and Guidelines for UN Peacekeeping Operations, 2008)*

Міжнародний збройний конфлікт
International armed conflict

Виникає в разі:

- оголошеної війни чи будь-якого іншого збройного конфлікту, що може виникнути між двома чи більше Високими Договірними Сторонами, навіть якщо одна з них не визнає стану війни;
- часткової чи повної окупації території держави однієї з Високих Договірних Сторін, навіть якщо цій окупації не чиниться жодний збройний опір;
- збройних конфліктів, в яких народи ведуть боротьбу проти колоніального панування, іноземної окупації та расистських режимів для здійснення свого права на самовизначення.

(спільна ст. 2 до Женевських конвенцій, 1949).

(п. 4 ст. 1 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977).

Міжнародний збройний конфлікт

International armed conflict

It occurs in the case of:

- all cases of declared war or of any other armed conflict which may arise between two or more of the High Contracting Parties, even if the state of war is not recognized by one of them;
- all cases of partial or total occupation of the territory of a High Contracting Pointy, even if the said occupation meets with no armed resistance;
- armed conflicts in which peoples are fighting against colonial domination and alien occupation and against racist régimes in the exercise of their right of self-determination.

(common article 2 of the Geneva Conventions, 1949)

(point 4 article 1 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)

Міжнародний звичай в сфері МГП **Customary International Humanitarian law**	
Правила встановлені шляхом повторюваної та однакової практики держав, що беруть участь у збройних конфліктах, або третіх держав щодо збройних конфліктів, виходячи з переконання, що поведінка, яка практикується, є обов'язковою. *(МКЧХ)*	
Rules that established by way of repetitive and uniform practice of States involved in armed conflicts or of third States concerning armed conflicts, in the belief that the behavior that is practiced is obligatory. *(ICRC)*	

Міжнародний кримінальний суд International Criminal Court	
	Постійнодіюча установа, яка має повноваження здійснювати юрисдикцію стосовно осіб за найбільш тяжкі злочини, що викликають занепокоєння міжнародного співтовариства та доповнює національні системи кримінального правосуддя. *(ст. 1 Римського статуту Міжнародного Кримінального Суду, 1998)*
	Permanent institution that shall have the power to exercise its jurisdiction over persons for the most serious crimes of international concern and shall be complementary to national criminal jurisdictions. *(article 1 of Rome Statute of the International Criminal Court, 1998)*

Міжнародний трибунал ad hoc **International Ad Hoc Tribunal**	
Заснований Радою Безпеки як примусовий захід відповідно до глави VII Статуту ООН, в рамках статті 29 Статуту допоміжний орган судового характеру, завданням якого є переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, і термін дії якого пов'язаний з відновленням і підтриманням міжнародного миру і безпеки на конкретній території. *(пп. 28-29 Доповіді Генерального Секретаря, відповідно до пункту 2 Резолюції Ради безпеки ООН 808, 1993)*	
Established by the Security Counsil, as an enforced measure under Chapter VII of the UN Charter, within the terms of article 29 of the Charter subsidiary organ of the judicial nature, the task of which to prosecute persons responsible for serios violation of international humanitarian law and the life span of which linked to the restoration and maintenance of international peace and security in the specific territory. *(paragraphs 28-29 of the Report of the Secretary General pursuant to paragraph 2 of Security Council Resolution 808, 1993)*	

Міна-пастка **Booby-trap**	
	Будь-який пристрій чи матеріал, який спроектований, сконструйований чи пристосований для того, щоб убивати чи завдавати ушкоджень, і який спрацьовує раптово, коли людина торкається чи наближається до начебто нешкідливого предмета або здійснює, здавалося б, безпечну дію. *(п. 4 ст. 2 Протоколу про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв (з поправками) (Протокол II) до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що наносять надмірні пошкодження або мають невибіркову дію, 1996)*
	Any device or material which is designed, constructed or adapted to kill or injure, and which functions unexpectedly when a person disturbs or approaches an apparently harmless object or performs an apparently safe act. *(point 4 article 2 of the Protocol on Prohibitions or Restrictions on the Use of Mines, Booby-Traps and Other Devices (Protocol II) to the Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May be Deemed to be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects, 1996)*

Місцевість, що не обороняється

Non-defended locality

Місцевість, яка відповідає таким умовам:

- всі комбатанти, а також мобільні бойові засоби та мобільне воєнне спорядження мають бути евакуйовані;
- стаціонарні воєнні установки або споруди не повинні використовуватися з ворожою метою;
- ні власті, ні населення не повинні здійснювати ворожих дій;
- не повинно чинитися жодних дій на підтримку воєнних операцій.

(п. 2 ст. 59 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977).

Місцевість, що не обороняється

Non-defended localities

Locality that fulfil the following conditions:

- all combatants, as well as mobile weapons and mobile military equipment must have been evacuated;
- no hostile use shall be made of fixed military installations or establishments;
- no acts of hostility shall be committed by the authorities or by the population;
- no activities in support of military operations shall be undertaken.

(point 2 article 59 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)

Надмірні страждання

Unnecessary suffering

Шкода, яка не може бути виправдана військовою корисністю, або через відсутність навіть найменшої користі, або через те, що корисність значно менше ніж заподіяні страждання. *(МКЧХ)*	
Harm that would not be justified by military utility, either because of the lack of even the slightest utility or because utility is considerably outweighed by the suffering caused *(ICRC)*	

Наземна міна **Land mines**	
	Боєприпас, що встановлюється під землею, на землі чи поблизу землі або іншої поверхні і призначений для вибуху, спричиненого присутністю, близькістю чи контактом людини або транспортним засобом. *(п. 1 ст. 2 Протоколу про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв (з поправками) (Протокол II) до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що наносять надмірні пошкодження або мають невибіркову дію, 1996)*
	Munition placed under, on or near the ground or other surface area and designed to be exploded by the presence, proximity or contact of a person or vehicle. *(point 1 article 2 of the Protocol on Prohibitions or Restrictions on the Use of Mines, Booby-Traps and Other Devices (Protocol II) to the Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May be Deemed to be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects, 1996)*

Найманець

Mercenary

Будь-яка особа, яка:

- спеціально завербована на місці або за кордоном, щоб битися у збройному конфлікті;
- беручи участь у воєнних діях, керується головним чином бажанням одержати особисту вигоду і якій дійсно обіцяно стороною або за дорученням сторони, що перебуває у конфлікті, матеріальну винагороду, що істотно перевищує винагороду, яка обіцяна чи виплачується комбатантам такого ж рангу і функції, які входять до особового складу збройних сил даної сторони;
- не є ні громадянином сторони, що перебуває у конфлікті, ні особою, яка постійно проживає на території, що контролюється стороною, яка перебуває у конфлікті;
- не входить до особового складу збройних сил сторони, що перебуває у конфлікті;
- не послана державою, яка не є стороною, що перебуває у конфлікті, для виконання офіційних обов'язків як особи, яка входить до складу її збройних сил.

(п. 1 ст. 1 Конвенції про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців, 1989)

Найманець

Mercenary

Any person who:

- is specially recruited locally or abroad in order to fight in an armed conflict;
- is motivated to take point in the hostilities essentially by the desire for private gain and, in fact, is promised, by or on behalf of a pointy to the conflict, material compensation substantially in excess of that promised or paid to combatants of similar rank and functions in the armed forces of that pointy;
- is neither a national of a pointy to the conflict nor a resident of territory controlled by a pointy to the conflict;
- is not a member of the armed forces of a pointy to the conflict;
- has not been sent by a State which is not a pointy to the conflict on official duty as a member of its armed forces.

(point 1 article 1 of the Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries, 1989)

Народне ополчення

Levée en masse

Жителі неокупованої території, які під час наближення ворога озброюються, щоб чинити опір силам загарбника, не маючи часу сформуватися в регулярні війська, за умови, що вони носять зброю відкрито й дотримуються законів і звичаїв війни. *(пп. 6 п. А ст. 4 ІІІ Женевської конвенції про поводження з військовополоненими, 1949)*	
Inhabitants of a non-occupied territory, who on the approach of the enemy spontaneously take up arms to resist the invading forces, without having had time to form themselves into regular armed units, provided they carry arms openly and respect the laws and customs of war. *(subpoint 6 point A article 4 Convention (III) relative to the Treatment of Prisoners of War, 1949)*	

Насильницьке зникнення

Enforced disappearance

	Арешт, затримання, викрадення чи позбавлення волі в будь-якій іншій формі представниками держави чи особами або групами осіб, які діють з дозволу, за підтримки чи за згодою держави, при подальшій відмові визнати факт позбавлення волі або приховування даних про долю чи місцезнаходження зниклої особи, унаслідок чого цю особу залишено без захисту закону. *(ст. 2 Міжнародної конвенції про захист усіх осіб від насильницьких зникнень, 2006)*
	The arrest, detention, abduction or any other form of deprivation of liberty by agents of the State or by persons or groups of persons acting with the authorization, support or acquiescence of the State, followed by a refusal to acknowledge the deprivation of liberty or by concealment of the fate or whereabouts of the disappeared person, which place such a person outside the protection of the law. *(article 2 of the International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance, 2006)*

Незаконне ув’язнення

Illegal imprisonment

Свавільне ув'язнення, тобто позбавлення волі особи без належної правової процедури.

(п. 302, МКТЮ, Прокурор проти Кордича та Серкеза, 2001)

Arbitrary imprisonment, that is to say, the deprivation of liberty of the individual without due process of law.

(point 302, ICTY, The Prosecutor v. Kordić & Čerkez, 2001)

Некомбатанти

Non-combatants

Будь-яка особа із складу медичного чи духовного персоналу збройних сил чи інших законних збройних формувань сторони, що перебуває у конфлікті, якщо така особа не діє зброєю у ворожих цілях, окрім як для самозахисту та/або для захисту поранених і хворих.

(п. c, d ст. 8 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)

Некомбатанти

Non-combatants

Any person from the medical or clerical staff of the armed forces or other lawful armed formations of a party to the conflict, if such person does not use weapons for hostile purposes, except for self-defence and/or protection of the sick and wounded.

(point c, d article 8 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)

Нелюдське поводження **Inhuman treatment**	
	Заподіяння сильного фізичного або психічного болю чи страждань одній або кільком особам. *(ст. 8 (2) (a) (ii)-2, Ознаки складу злочинів до Римського Статуту Міжнародного Кримінального Суду, 2010)*
	Infliction of severe physical or mental pain or suffering upon one or more persons. *(Article 8 (2) (a) (ii)-2 Elements of crime to the Rome Statute of the International Criminal Court, 2010)*

Неміжнародний (внутрішній) збройний конфлікт
Non-international armed conflict

Конфлікт, який відбуваються на території будь-якої Високої Договірної Сторони між її збройними силами або іншими організованими збройними групами, які, перебуваючи під відповідальним командуванням, контролюють частину її території, що дає їм змогу здійснювати безперервні й погоджені воєнні дії. *(п. 1 ст. 1 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), 1977).*	
Conflict, which take place in the territory of a High Contracting Pointy between its armed forces and dissident armed forces or other organized armed groups which, under responsible command, exercise such control over a point of its territory as to enable them to carry out sustained and concerted military operations. *(point 1 article 1 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of Non-International Armed Conflicts (Protocol II), 1977)*	

Обернення в рабство **Enslavement**	
	Здійснення щодо особи будь-якого або всіх повноважень, притаманних праву власності, і включає здійснення таких повноважень у ході торгівлі людьми, зокрема жінками та дітьми. *(пп. с п. 2 ст. 7 Римського статуту Міжнародного Кримінального Суду, 1998)*
	The exercise of any or all of the powers attaching to the right of ownership over a person and includes the exercise of such power in the course of trafficking in persons, in particular women and children. *(subpoint c point 2 article 7 of Rome Statute of the International Criminal Court, 1998)*

Окупація

Occupation

Територія визнається окупованою, якщо вона фактично перебуває під владою армії супротивника і окупація поширюється лише на ту територію, де така влада встановлена і здатна виконувати свої функції.

(ст. 42 IV Конвенції про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі, 1907)

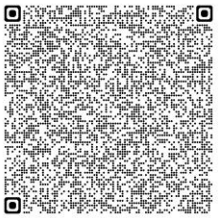

Territory is considered to be occupied when it is actually placed under the authority of the hostile army, and the occupation extends only to the territory where such authority has been established and can be exercised.

(article 42 of the Convention (IV) respecting the Laws and Customs of War on Land and its annex: Regulations concerning the Laws and Customs of War on Land. 1907)

Особи, які вибули з бою

Hors de combat

	Вибулою із строю вважається будь-яка особа, якщо вона: - перебуває під владою супротивної сторони; - ясно виражає намір здатися в полон; - непритомна чи яким-небудь іншим чином виведена із строю внаслідок поранення чи хвороби й тому не здатна оборонятися, за умови, що в будь-якому разі ця особа утримується від ворожих дій і не намагається втекти. *(п. 2 ст. 41 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)*
	A person is ' hors de combat ' if: - he is in the power of an adverse Pointy; - he clearly expresses an intention to surrender; - he has been rendered unconscious or is otherwise incapacitated by wounds or sickness, and therefore is incapable of defending himself. *(point 2 article 41 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)*

Особи, які потерпіли корабельну аварію

Shipwrecked

Військовослужбовці та цивільні особи, які зазнають небезпеки на морі чи в інших водах внаслідок нещастя, що сталося або з ними, або з судном чи літальним апаратом, що перевозив їх, та які утримуються від будь-яких ворожих дій. *(п. b ст. 8 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977).*	
Persons, whether military or civilian, who are in peril at sea or in other waters as a result of misfortune affecting them or the vessel or aircraft carrying them and who refrain from any act of hostility. *(point b article 8 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)*	

Особи, які знаходяться під захистом

Protected persons

	Ті, хто в будь-який момент та за будь-яких обставин опиняються, у разі конфлікту чи окупації, під владою сторони конфлікту або окупаційної держави, громадянами яких вони не є. *(ст. 4 IV Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни, 1949)*
	Those who, at a given moment and in any manner whatsoever, find themselves, in case of a conflict or occupation, in the hands of a Pointy to the conflict or Occupying Power of which they are not nationals. *(article 4 of the IV Geneva convention relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War, 1949)*

Отрута та отруєна зброя
Poison and poisoned weapons

Зброя, основним або навіть єдиним ефектом якої є отруєння або задушення. *(пункт 55 Міжнародний суд ООН, Законність застосування або погрози застосування ядерної зброї, Консультативний висновок, 1996)*	
Weapons whose prime, or even exclusive, effect is to poison or asphyxiate. *(point 55 ICJ, Nuclear Weapons case, Advisory Opinion, 1996)*	

Парламентер **Parlementaire**	
	Особа, уповноважена однією з воюючих сторін вступити в переговори з іншою та, яка рухається вперед з білим прапором. *(ст. 32 IV Конвенції про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі, 1907)*
	Person who has been authorized by one of the belligerents to enter into communication with the other, and who advances bearing a white flag. *(article 32, Convention (IV) respecting the Laws and Customs of War on Land and its annex: Regulations concerning the Laws and Customs of War on Land, 1907)*

Партизани

Partisans

Члени ополчень та добровольчих загонів, зокрема члени організованих рухів опору, які належать до однієї зі сторін конфлікту й діють на своїй території або за її межами, навіть якщо цю територію окуповано, за умови, що ці ополчення або добровольчі загони, зокрема організовані рухи опору, відповідають таким умовам:

- ними командує особа, яка відповідає за своїх підлеглих;
- вони мають постійний відмітний знак, добре розпізнаваний на відстані;
- вони носять зброю відкрито;
- вони здійснюють свої операції згідно із законами та звичаями війни.

(пп. 2 п. A ст. 4 III Женевської конвенції про поводження з військовополоненими, 1949)

Партизани

Partisans

Members of other militias and members of other volunteer corps, including those of organized resistance movements, belonging to a Pointy to the conflict and operating in or outside their own territory, even if this territory is occupied, provided that such militias or volunteer corps, including such organized resistance movements, fulfil the following conditions:

- that of being commanded by a person responsible for his subordinates;
- that of having a fixed distinctive sign recognizable at a distance;
- that of carrying arms openly;
- that of conducting their operations in accordance with the laws and customs of war.

(subpoint 2 point A article 4 Convention (III) relative to the Treatment of Prisoners of War, 1949)

Перемир’я

Armistice

Призупинення військових дій за взаємною згодою воюючих сторін.

(ст. 36 IV Конвенції про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі, 1907)

Suspends of military operations by mutual agreement between the belligerent parties.

(article 36 of the Convention (IV) respecting the Laws and Customs of War on Land and its annex: Regulations concerning the Laws and Customs of War on Land, 1907)

Поранені та хворі
Wounded and sick

	Військовослужбовці та цивільні особи, які внаслідок травми, хвороби або іншого фізичного чи психічного розладу або інвалідності потребують медичної допомоги чи догляду, та які утримуються від будь-яких ворожих дій це також стосується породіль, новонароджених та інших осіб, які можуть потребувати в даний час медичної допомоги чи догляду, наприклад, вагітні жінки чи немічні, та які утримуються від будь-яких ворожих дій. *(п. а ст. 8 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)*
	Persons, whether military or civilian, who, because of trauma, disease or other physical or mental disorder or disability, are in need of medical assistance or care and who refrain from any act of hostility. These terms also cover maternity cases, new-born babies and other persons who may be in need of immediate medical assistance or care, such as the infirm or expectant mothers, and who refrain from any act of hostility. *(point a article 8 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)*

Посягання на людську гідність

Outrage upon personal dignity

Будь-яка дія або бездіяльність, яка, за загальним визнанням, може спричинити серйозне приниження, деградацію або іншим чином бути серйозним посяганням на людську гідність.

(п. 163, МКТЮ, Прокурор проти Кунарака, 2002)

Any act or omission which would be generally considered to cause serious humiliation, degradation or otherwise be a serious attack on human dignity.

(point 163, ICTY, Prosecutor v. Kunarac, 2002)

Прапор ООН

United Nations Flag

Офіційна емблема, затверджена Генеральною Асамблеєю відповідно до її резолюції 92 (I) від 7 грудня 1946 року, на фоні світло-блакитного кольору.

(Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 167 (II), 1947)

Official emblem adopted by the General Assembly under the terms of its resolution 92 (I) of 7 December 1946, centered on a light blue ground.

(UN General Assembly resolution 167 (II), 1947)

Приватна військова та охоронна компанія
Private military and security company

Приватні суб'єкти господарювання, які надають військові та/або охоронні послуги незалежно від того, як вони себе називають. Військові та охоронні послуги включають, зокрема, озброєну охорону та захист осіб і об'єктів, таких як конвої, будівлі та інші місця; технічне обслуговування та експлуатацію систем озброєння; утримання ув'язнених; консультування або підготовку місцевих сил і персоналу служб безпеки. *(пп. a п. 9 Передмови до Документа Монтрьо, 2008)*	
Private business entities that provide military and/or security services, irrespective of how they describe themselves. Military and security services include, in particular, armed guarding and protection of persons and objects, such as convoys, buildings and other places; maintenance and operation of weapons systems; prisoner detention; and advice to or training of local forces and security personnel. *(subpoint a point 9 of the Preface to the Montreux document, 2008)*	

Приватна власність

Private property

Рухоме та нерухоме майно що є індивідуальною або колективною власністю приватних осіб, а також власність муніципалітетів, релігійних, благодійних, освітніх, мистецьких і наукових установ, навіть якщо вона належать державі.

(ст. 53 IV Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни, 1949)

(ст. 56 IV Конвенції про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі, 1907)

Real or personal property belonging individually or collectively to private persons and the property of municipalities, that of institutions dedicated to religion, charity and education, the arts and sciences, even when it is State property.

(article 53 of the IV Geneva convention relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War, 1949)

(article 56, Convention (IV) respecting the Laws and Customs of War on Land and its annex: Regulations concerning the Laws and Customs of War on Land, 1907)

Примусова вагітність

Forced pregnancy

Незаконне позбавлення волі будь-якої жінки, яка стала вагітною в примусовому порядку, з метою зміни етнічного складу будь-якого населення або вчинення інших серйозних порушень міжнародного права.

(пп. f п. 2 ст. 7 Римського статуту Міжнародного Кримінального Суду, 1998)

Unlawful confinement of a woman forcibly made pregnant, with the intent of affecting the ethnic composition of any population or carrying out other grave violations of international law.

(subpoint f point 2 article 7 of Rome Statute of the International Criminal Court, 1998)

Примусова стерилізація

Enforced sterilization

	Позбавлення однієї чи кількох осіб природної репродуктивної здатності, за умови що такі дії не були виправдані необхідністю медичного або лікарняного лікування такої особи чи осіб і не були вчинені з їхньої згоди, яка виражає їхню істинну волю. *(ст. 8 (2) (b) (xxii-5), Ознаки складу злочинів до Римського Статуту Міжнародного Кримінального Суду, 2010)*
	Deprivation one or more persons of biological reproductive capacity and the conduct was neither justified by the medical or hospital treatment of the person or persons concerned nor carried out with their genuine consent. *(Article 8 (2) (b) (xxii-5) Elements of crime to the Rome Statute of the International Criminal Court, 2010)*

Примусове переміщення

Forcible transfer

Переміщення осіб під примусом з місця їхнього проживання до місця, яке вони не обирали. *(п. 519, МКТЮ, Прокурор проти Младена Налетіча та Вінко Мартиновича, 2003)*	
Movement of individuals underduress from where they reside to a place that is not of their choosing. *(point 519, ICTY, Prosecutor v. Mladen Naletilic and Vinko Martinovic, 2003)*	

Принцип військової необхідності Principle of military necessity	
	Необхідність тих заходів, які є необхідними для забезпечення закінчення війни і які є законними згідно з сучасним правом і звичаями війни. *(ст. 14 Інструкції для керування діючою армією Сполучених Штатів (Кодекс Лібера), 1863)*
	The necessity of those measures which are indispensable for securing the ends of the war, and which are lawful according to the modem law and usages of war. *(article 14 Instructions for the Government of Armies of the United States in the Field (Lieber Code), 1863)*

Принцип гуманності

Principle of humanity

Необхідність захисту та надання неупередженої медичної допомоги всім пораненим і хворим, у тому числі членам ворогуючих сторін і населенню, яке перебуває під контролем цієї сторони.

(п. 34 Резолюції Генеральної Асамблеї ООН №A/73/314, 2018)

The need to protect the provision of impartial medical care to all wounded and sick persons, including members of adversarial parties and the population under control of the pointy.

(point 34 of the Resolution of the UN General Assembly № A/73/314, 2018)

Принцип заборони надмірних ушкоджень та зайвих страждань **Principle of prohibition of superfluous injury and unnecessary suffering**	
	Шкода, яка не може бути виправдана військовою корисністю, або через відсутність навіть найменшої користі, або через те, що корисність значно менше ніж заподіяні страждання. *(МКЧХ)*
	Harm that would not be justified by military utility, either because of the lack of even the slightest utility or because utility is considerably outweighed by the suffering caused. *(ICRC)*

Принцип вжиття запобіжних заходів

Principle of the precautions

Під час атаки мають вживатись запобіжні заходи, які включають в себе наступні дії:

- здійснити все практично можливе, щоб пересвідчитися в тому, що об'єкти нападу не є ні цивільними особами, ні цивільними об'єктами й не підлягають особливому захисту, а є воєнними об'єктами і напад на них не заборонено;
- вживати усіх практично можливих запобіжних заходів при виборі засобів і методів нападу з тим, щоб уникнути випадкових втрат життя серед цивільного населення, поранення цивільних осіб і випадкової шкоди цивільним об'єктам і, в усякому випадку, звести їх до мінімуму;
- утримуватись від прийняття рішень про здійснення будь-якого нападу, який, як можна очікувати, викличе випадкові втрати життя серед цивільного населення, поранення цивільних осіб і завдасть випадкової шкоди цивільним об'єктам або те й інше разом, що було б надмірним щодо конкретної і прямої воєнної переваги, яку передбачається одержати;
- робити ефективне завчасне попередження про напади, які можуть торкнутися цивільного населення, за винятком тих випадків, коли обставини цього не дозволяють.

(п. 2 ст. 57 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)

Принцип вжиття запобіжних заходів

Principle of the precautions

	During an attack, precautions should be taken, including the following actions: - do everything feasible to verify that the objectives to be attacked are neither civilians nor civilian objects and are not subject to special protection but are military objectives and that it is not prohibited to attack them; - take all feasible precautions in the choice of means and methods of attack with a view to avoiding, and in any event to minimizing, incidental loss of civilian life, injury to civilians and damage to civilian objects; - refrain from deciding to launch any attack which may be expected to cause incidental loss of civilian life, injury to civilians, damage to civilian objects, or a combination thereof, which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated; - effective advance warning of attacks which may affect the civilian population, unless circumstances do not permit. *(point 2 article 57 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)*

Принцип компліментарності

Principle of complementarity

Держави мають основну компетенцію і повноваження проводити розслідування і здійснювати переслідування осіб за вчинені міжнародні злочини, а МКС може здійснювати юрисдикцію лише тоді, коли національні правові системи не бажають або нездатні належним чином здійснювати кримінальне переслідування. *(п. 1 ст. 17 Римського статуту Міжнародного Кримінального Суду, 1998)*	
States have the primary competence and authority to investigate and prosecute international crimes, and the ICC may only exercise jurisdiction when national legal systems fail to do so, when it is demonstrated that they are unwilling or unable to genuinely carry out proceedings. *(point 2 article 17 of Rome Statute of the International Criminal Court, 1998)*	

Принцип розрізнення
Principle of distinction

	Полягає в тому, що сторони, що перебувають у конфлікті, повинні завжди розрізняти цивільне населення й комбатантів, а також цивільні й воєнні об'єкти та відповідно спрямовувати свої дії тільки проти воєнних об'єктів. *(ст. 48 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)*
	The Parties of the conflict shall at all times distinguish between the civilian population and combatants and between civilian objects and military objectives and accordingly shall direct their operations only against military objectives. *(article 48 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)*

Принцип пропорційності **Principle of proportionality**	
Забороняє атаки проти військових об’єктів, які попутно потягнуть за собою втрати життя серед цивільного населення, поранення цивільних осіб та шкоду цивільним об'єктам, або те й інше разом, які були б надмірними щодо конкретної і безпосередньої воєнної переваги, якої передбачається таким чином досягти. *(пп. b п. 5 ст. 51 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)*	
Prohibits attacks against military objectives which are expected to cause incidental loss of civilian life, injury to civilians, damage to civilian objects, or a combination thereof, which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated. *(subpoint b point 5 article 51 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)*	

Протипіхотні міни **Anti-personnel mine**	
	Міна, що призначена, головним чином, для вибуху, спричиненого присутністю, близькістю, контактом з людиною і призводить до виведення з ладу, завдання ушкоджень або смертельних уражень одній чи декільком особам. *(п. 3 ст. 2 Протоколу про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв (з поправками) (Протокол II) до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що наносять надмірні пошкодження або мають невибіркову дію, 1996)*
	Mine primarily designed to be exploded by the presence, proximity or contact of a person and that will incapacitate, injure or kill one or more persons. *(point 3 article 2 of the Protocol on Prohibitions or Restrictions on the Use of Mines, Booby-Traps and Other Devices (Protocol II) to the Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May be Deemed to be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects, 1996)*

Репатріація

Repatriation

Повернення військовополонених до країни походження під час ведення бойових дій в разі, якщо вони тяжко поранені, тяжко хворі або за угодою між сторонами конфлікту а також негайне повернення після закінчення бойових дій.

(ст. 109, 118 ІІІ Женевської конвенції про поводження з військовополоненими, 1949)

The return of prisoners of war to their country of origin during hostilities if they are seriously wounded, seriously sick or by agreement between the parties of the conflict, as well as immediate return after the end of hostilities.

(article 109, 118 of the Convention (III) relative to the Treatment of Prisoners of War, 1949)

Репресалії

Reprisals

Загалом заборонені свідомі порушення МГП у відповідь на правопорушення, які вчинені державою-противником, з метою примусити протилежну сторону закінчити протиправні дії, які заборонено застосовувати по відношенню до:

- цивільних осіб та цивільних об’єктів;
- поранених, хворих та осіб, які потерпіли корабельну аварію чи аварію літального апарата;
- медичного та духовного персоналу;
- осіб та об’єктів, які користуються спеціальним захистом;
- об’єктів, що необхідні для виживання цивільного населення;
- природного середовища.

(п. 56 глави 2 розділу I Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України, 2017)

Traditional method of enforcement of international humanitarian law, albeit subject to the stringent conditions, except the actions against certain persons and objects.

(rule 145, Customary IHL)

Розпізнавальний сигнал

Distinctive signal

Будь-який сигнал або повідомлення, які встановлені виключно для розпізнавання медичних формувань або санітарно-транспортних засобів.

(п. т ст. 8 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)

Any signal or message specified for the identification exclusively of medical units or transports.

(point m article 8 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)

Свідок Witness	
	Люди, які - знають і можуть свідчити про те, що сталося; - мають безпосередній зв'язок з обвинуваченим; - дають свідчення з питань, що належать до їхньої компетенції; - допомагають встановити факти про контекст, в якому стався конфлікт. *(МКС, офіційний веб-сайт)*
	Persons, who: - have knowledge and testify about what happened; - have a direct connection with the accused; - testify about matters within the field of their expertise; - help establish facts about the context in which a conflict occurred, and can include. *(ICC, official website)*

Сексуальне насильство

Sexual violence

Вчинення стосовно однієї чи кількох осіб акту сексуального характеру або залучення такої особи чи осіб до участі в акті сексуального характеру шляхом застосування фізичної сили, погрози чи примусу, викликаного, наприклад, страхом перед насильством, грубим примусом, затриманням, психологічним тиском або зловживанням владою стосовно такої особи чи осіб або іншої особи, або шляхом використання обстановки, яка характеризується примусом, або неспроможності такої особи чи осіб дати згоду, яка виражає їхню істинну волю.

(ст. 8 (2) (b) (xxii-6), Ознаки складу злочинів до Римського Статуту Міжнародного Кримінального Суду, 2010)

Commitment of an act of a sexual nature against one or more persons or caused such person or persons to engage in an act of a sexual nature by force, or by threat of force or coercion, such as that caused by fear of violence, duress, detention, psychological oppression or abuse of power, against such person or persons or another person, or by taking advantage of a coercive environment or such person's or persons' incapacity to give genuine consent.

(Article 8 (2) (b) (xxii-6) Elements of crime to the Rome Statute of the International Criminal Court, 2010)

Сексуальне рабство

Sexual slavery

	Будь-які повноваження власника стосовно однієї або кількох осіб, наприклад шляхом придбання, продажу, надання в користування, обміну такої особи чи осіб або шляхом подібного способу позбавлення волі із залученням такої особи чи осіб до участі в одному або кількох актах сексуального характеру. *(ст. 8 (2) (b) (xxii-2), Ознаки складу злочинів до Римського Статуту Міжнародного Кримінального Суду, 2010)*
	Any or all of the powers attaching to the right of ownership over one or more persons, such as by purchasing, selling, lending or bartering such a person or persons, or by imposing on them a similar deprivation of liberty with engage of such person or persons in one or more acts of a sexual nature. *(Article 8 (2) (b) (xxii-2) Elements of crime to the Rome Statute of the International Criminal Court, 2010)*

Систематичні дії **Systematic actions**	
Дії, які були вчинені відповідно до заздалегідь продуманого плану або політики. Реалізація цього плану або політики може призвести до повторного або безперервного вчинення нелюдських дій. *(п. 648, МКТЮ, Прокурор проти Душко Тадіча, 1997)*	
Actions that was committed pursuant to a preconceived plan or policy. The implementation of this plan or policy could result in the repeated or continuous commission of inhumane acts. *(point 648, ICTY, Prosecutor v. Dusko Tadic, 1997)*	

Супутня шкода
Collateral damage

	Втрата життя серед цивільного населення, поранення цивільних осіб та шкода цивільним об'єктам, або те й інше разом, які можна очікувати, потягне за собою напад. *(пп. b п. 5 ст. 51 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)*
	Incidental loss of civilian life, injury to civilians, damage to civilian objects, or a combination thereof, which can be caused by an attack. *(subpoint b point 5 article 51 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)*

Тортури (катування)

Torture

Умисне заподіяння сильного болю або страждань, фізичних чи психічних, особі, яка перебуває під вартою або під контролем обвинуваченого; однак катування не включає болю або страждань, що виникають лише в результаті законних санкцій, невід'ємних від цих санкцій або заподіяних ними випадково.

(пп. е п. 2 ст. 7 Римського статуту Міжнародного Кримінального Суду, 1998)

The intentional infliction of severe pain or suffering, whether physical or mental, upon a person in the custody or under the control of the accused; except that torture shall not include pain or suffering arising only from, inherent in or incidental to, lawful sanctions.

(subpoint e point 2 article 7 of Rome Statute of the International Criminal Court, 1998)

Універсальна юрисдикція
Universal jurisdiction

	Передбачає те, що кожна країна зобов'язана розшукувати осіб, обвинувачуваних у тому, що вони вчинили або віддали наказ вчинити серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, та незалежно від їхнього громадянства віддавати їх до свого суду. *(ст. 49 I Женевської конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях, 1949)*
	Each country shall be under the obligation to search for persons alleged to have committed, or to have ordered to be committed, grave breaches of IHL, and shall bring such persons, regardless of their nationality, before its own courts. *(article 49 of the I Geneva convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field, 1949)*

Установки чи споруди, що містять небезпечні сили **Installations containing dangerous forces**	
Включають в себе: - греблі; - дамби; - атомні електростанції. *(п. 1 ст. 56 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)*	
These include: - dams; - dykes; - nuclear electrical generating stations. *(point 1 article 56 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)*	

Форма сторони конфлікту **Uniform**	
	Одяг, зазвичай певного кольору/дизайну, та знаки розрізнення, які носять члени сторони конфлікту. *(МКЧХ)*
	Clothing, usually of a specific colour/design, and insignia, worn by members of the Pointy of the conflict. *(ICRC)*

Хімічна зброя

Chemical weapons

Означає у сукупності чи зокрема таке:

- токсичні хімікати та їх прекурсори, за винятком тих випадків, коли вони мають призначення для цілей, які не забороняються цією Конвенцією, за умов, що їх види та кількості відповідають таким цілям;
- боєприпаси та пристрої, спеціально призначені для смертельного ураження або заподіяння іншої шкоди за рахунок токсичних властивостей, зазначених у попередньому пункті токсичних хімікатів, які вивільняються у результаті використання таких боєприпасів та пристроїв;
- будь-яке обладнання, спеціально призначене для використання безпосередньо у зв'язку із застосуванням таких боєприпасів та пристроїв.

(п. 1 ст. 2 Конвенції про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення, 1993)

Хімічна зброя Chemical weapons	
	Means the following, together or separately: - toxic chemicals and their precursors, except where intended for purposes not prohibited under this Convention, as long as the types and quantities are consistent with such purposes; - munitions and devices, specifically designed to cause death or other harm through the toxic properties of those toxic chemicals specified upper, which would be released as a result of the employment of such munitions and devices; - any equipment specifically designed for use directly in connection with the employment of such munitions and devices. *(point 1 article 2 of the Convention on the prohibition of the development, production, stockpiling and use of chemical weapons and on their destruction, 1993)*

Цивільна особа

Civilian

Будь-яка особа, що не належить до жодної з категорій осіб, які мають право на статус військовополоненого, окрім:

- осіб, які супроводжують збройні сили, але фактично не входять до їхнього складу, наприклад цивільних осіб з екіпажів військових літаків, військових кореспондентів, постачальників, особового складу робочих підрозділів або служб побутового обслуговування збройних сил, за умови, що вони отримали на це дозвіл тих збройних сил, які вони супроводжують;
- членів екіпажів суден торговельного флоту, зокрема капітанів, лоцманів та юнг, а також екіпажів цивільних повітряних суден сторін конфлікту.

(п. 1 ст. 50 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)

Цивільна особа

Civilian

Any person who does not belong to one of the categories of persons, that can be the prisoners of war, except:

- persons who accompany the armed forces without actually being members thereof, such as civilian members of military aircraft crews, war correspondents, supply contractors, members of labour units or of services responsible for the welfare of the armed forces, provided that they have received authorization from the armed forces which they accompany;
- members of crews, including masters, pilots and apprentices, of the merchant marine and the crews of civil aircraft of the Parties to the conflict.

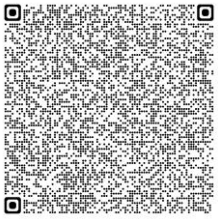

(point 1 article 50 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)

Цивільне населення

Civilian population

Цивільне населення складається з усіх осіб, які є цивільними особами, навіть якщо серед них є окремі особи, які не підпадають під визначення цивільних осіб.

(п. 2-3 ст. 50 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)

The civilian population comprises all persons who are civilians and the presence within the civilian population of individuals who do not come within the definition of civilians does not deprive the population of its civilian character.

(point 2-3 article 50 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)

Цивільні об’єкти

Civilian objects

	Всі ті об'єкти, які не є воєнними об'єктами. *(п. 1 ст. 52 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), 1977)*
	All objects which are not military objectives. *(point 1 article 52 of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 1977)*

Широкомасштабні дії **Widespread acts**	
Дії спрямовані проти багатьох жертв. *(п. 648, МКТЮ, Прокурор проти Душко Тадіча, 1997)*	
Acts are directed against a multiplicity of victims. *(point 648, ICTY, Prosecutor v. Dusko Tadic, 1997)*	

Шпигун **Spy**	
	Особа, яка діючи таємно або під фальшивими приводами, збирає або намагається зібрати інформацію в зоні бойових дій однієї з воюючих сторін з наміром передати таку інформацію супротивній стороні. *(ст. 29 IV Конвенції про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі, 1907)*
	A person who is acting clandestinely or on false pretences, and obtains or endeavours to obtain information in the zone of operations of a belligerent, with the intention of communicating it to the hostile pointy. *(article 29, Convention (IV) respecting the Laws and Customs of War on Land and its annex: Regulations concerning the Laws and Customs of War on Land, 1907)*

Ядерна зброя

Nuclear weapon

Атомна бомба (А-бомба, ефект якої залежить від швидкого поділу атома урану або плутонію), воднева або термоядерна бомба (В-бомба, яка використовує енергію, що виділяється при поділі ізотопів водню при дуже високій температурі) і нейтронна бомба (Н-бомба, яка завдає меншої матеріальної шкоди, ніж інші дві бомби, але її радіаційний вплив є більш смертельним).

(МКЧХ)

The atomic bomb (A-bomb, whose effect depends on the rapid fission of the uranium or plutonium atom), the hydrogen or thermonuclear bomb (H-bomb, which uses the energy released by the fission of hydrogen isotopes at a very high temperature) and the neutron bomb (N-bomb, which causes minor material damage than the other two bombs, but whose radiation effects are more lethal).

(ICRC)

Список використаних джерел:

1. IV Додатковий протокол до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію: Міжнародний договір від 13.10.1995. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_894#Text (дата звернення: 04.02.2025).
2. IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі: Міжнародний договір від 18.10.1907. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#Text (дата звернення: 04.02.2025).
3. Аль Навар проти Міністра оборони, Ізраїль: Вирок Верховного суду Ізраїля, 1986. URL: https://casebook.icrc.org/case-study/israel-al-nawar-v-minister-defence (дата звернення: 04.02.2025).
4. Визначення Агресії: Резолюція Генеральної асамблеї ООН від 14.12.1974. URL: https://documents.un.org/doc/resolution/gen/nr0/739/16/pdf/nr073916.pdf (дата звернення: 04.02.2025).
5. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I): Міжнародний договір від 06.06.1977. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text (дата звернення: 04.02.2025).
6. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується прийняття додаткової відмітної емблеми (Протокол III): Міжнародний договір від 08.12.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g74#Text (дата звернення: 04.02.2025).
7. Додаток до Керівних принципів щодо внутрішньо переміщених осіб: Резолюція Генеральної асамблеї ООН від 11.02.1998. URL: https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g98/104/93/pdf/g9810493.pdf (дата звернення: 04.02.2025).

8. Документ Монтрьо: Міжнародний документ від 17.09.2008. URL: https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/icrc_002_0996.pdf (дата звернення: 04.02.2025).
9. Доповідь Генерального секретаря на виконання пункту 2 Резолюції Ради Безпеки 808: Резолюція Ради Безпеки ООН від 03.05.1993. URL: https://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Statute/statute_re808_1993_en.pdf (дата звернення: 04.02.2025).
10. Доповідь Спеціального доповідача Ради з прав людини з питання щодо позасудових страт, страт без належного судового розгляду або свавільних страт: Резолюція Генеральної асамблеї ООН від 07.08.2018. URL: https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n18/252/85/pdf/n1825285.pdf (дата звернення: 04.02.2025).
11. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими: Міжнародний договір від 12.08.1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text (дата звернення: 04.02.2025).
12. Законність застосування або погрози застосування ядерної зброї: Консультативний висновок Суду ООН від 08.07.1996. URL: https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/95/095-19960708-ADV-01-00-EN.pdf (дата звернення: 04.02.2025).
13. Захист журналістів, які виконують небезпечні місії в зонах збройних конфліктів: Резолюція Генеральної асамблеї ООН від 01.08.1975. URL: https://digitallibrary.un.org/record/721941/files/A_10147-EN.pdf (дата звернення: 04.02.2025).
14. Звичаєве МГП: Офіційний сайт МКЧХ. Інтернет ресурс. URL: https://ihl-databases.icrc.org/en/customary-ihl (дата звернення: 04.02.2025).
15. Інструкція для керування діючою армією Сполучених Штатів (Кодекс Лібера): Інструкція від 24.04.1863 URL: https://ihl-databases.icrc.org/assets/treaties/110-IHL-L-Code-EN.pdf (дата звернення: 04.02.2025).

16. Інструкція про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України: Наказ Міністерства оборони України від 23.03.2017, № 164. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text (дата звернення: 04.02.2025).
17. Керівництво Сан-Ремо. Міжнародне право, що може бути застосоване до збройних конфліктів на морі: Міжнародний договір від 12.06.1994. URL: https://ihl-databases.icrc.org/pt/ihl-treaties/san-remo-manual-1994 (дата звернення: 04.02.2025).
18. Конвенція про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсинної зброї та про їх знищення: Міжнародний договір від 10.04.1972. URL: https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/bwc-1972?activeTab= (дата звернення: 04.02.2025).
19. Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення: Міжнародний договір від 13.01.1993. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_182#Text (дата звернення: 04.02.2025).
20. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього: Міжнародний договір від 09.12.1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155#Text (дата звернення: 04.02.2025).
21. Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту: Міжнародний договір від 14.05.1954. URL: https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/hague-conv-1954?activeTab=default (дата звернення: 04.02.2025).
22. Конвенція про захист цивільного населення під час війни: Міжнародний договір від 12.08.1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text (дата звернення: 04.02.2025).
23. Конвенція про касетні боєприпаси: Міжнародний договір від 30.05.2008. URL: https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/ccm-2008?activeTab=default (дата звернення: 04.02.2025).

24. Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях: Міжнародний договір від 12.08.1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151#Text (дата звернення: 04.02.2025).
25. Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі: Міжнародний договір від 12.08.1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_152#Text (дата звернення: 04.02.2025).
26. Конвенція про права дитини: Міжнародний договір від 20.11.1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text (дата звернення: 04.02.2025).
27. Конвенція про статус апатридів: Міжнародний договір від 28.09.1954. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_232#Text (дата звернення: 04.02.2025).
28. Конвенція про статус біженців: Міжнародний договір від 28.07.1951. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text (дата звернення: 04.02.2025).
29. Міжнародна конвенція про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців: Міжнародний договір від 04.12.1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_103#Text (дата звернення: 04.02.2025).
30. Міжнародна конвенція про захист усіх осіб від насильницьких зникнень: Міжнародний договір від 20.12.2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_l54#Text (дата звернення: 04.02.2025).
31. Міжнародний кримінальний суд : офіційний сайт. Інтернет ресурс. URL: https://www.icc-cpi.int/ (дата звернення: 04.02.2025).
32. Ознаки складу злочинів до Римського Статуту Міжнародного Кримінального Суду: Міжнародний документ від 11.06.2010. URL: https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/ElementsOfCrimesEng.pdf (дата звернення: 04.02.2025).

33. Прапор ООН: Резолюція Генеральної асамблеї ООН від 20.10.1947. URL: https://documents.un.org/doc/resolution/gen/nr0/038/74/pdf/nr003874.pdf (дата звернення: 04.02.2025).
34. Принципи і настанови для миротворчих операцій ООН: Міжнародний документ ООН від 18.01.2008. URL: https://cdn.peaceopstraining.org/course_promos/principles_and_guidelines/principles_and_guidelines_english.pdf (дата звернення: 04.02.2025).
35. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.2014, № 1706-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text (дата звернення: 04.02.2025).
36. Про Заяву Верховної Ради України про необхідність забезпечення відповідальності осіб, винних у вчиненні найтяжчих злочинів за міжнародним правом на території України : Постанова ВРУ від 20.03.2023, № 2961-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-IX#Text (дата звернення: 04.02.2025).
37. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018, № 2469-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text (дата звернення: 04.02.2025).
38. Про припинення злочину апартеїду та покарання за нього: Міжнародний договір від 30.11.1973. URL: https://digitallibrary.un.org/record/191217/files/A_RES_3068%28XXVIII%29-EN.pdf (дата звернення: 04.02.2025).
39. Прокурор проти Душко Тадіча: Рішення МКТЮ від 07.05.1997. URL: https://www.icty.org/x/cases/tadic/tjug/en/tad-tsj70507JT2-e.pdf (дата звернення: 04.02.2025).
40. Прокурор проти Жермена Катанги та Нгуджоли Чуі: Рішення МКС від 30.09.2008. URL: https://www.icc_cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/CR2008_05172.PDF (дата звернення: 04.02.2025).
41. Прокурор проти Кордича та Серкеза: Рішення МКТЮ від 26.02.2001. URL: https://www.icty.org/x/cases/kunarac/acjug/en/ (дата звернення: 04.02.2025).

42. Прокурор проти Кунарака: Рішення МКТЮ від 12.06.2002. URL: https://www.icty.org/x/cases/kunarac/acjug/en/ (дата звернення: 04.02.2025).
43. Прокурор проти Младена Налетіча та Вінко Мартиновича: Рішення МКТЮ від 31.03.2003. URL: https://www.icty.org/x/cases/naletilic_martinovic/tjug/en/nal-tj030331-e.pdf (дата звернення: 04.02.2025).
44. Прокурор проти Радована Караджича: Рішення МКТЮ від 24.03.2016. URL: https://www.icty.org/x/cases/karadzic/tjug/en/160324_judgement.pdf (дата звернення: 04.02.2025).
45. Протокол про вибухонебезпечні предмети - наслідки війни: Протокол ООН від 28.11.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c78#Text (дата звернення: 04.02.2025).
46. Протокол про заборону або обмеження застосування запалювальної зброї (Протокол III): Міжнародний договір від 10.10.1980. URL: https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/ccw-protocol-iii-1980?activeTab= (дата звернення: 04.02.2025).
47. Протокол про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв з поправками, внесеними 3 травня 1996 року (Протокол II): Міжнародний договір від 03.05.1996. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_310#Text (дата звернення: 04.02.2025).
48. Римський статут Міжнародного кримінального суду : Міжнародний договір від 17.07.1998. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (дата звернення: 04.02.2025).
49. Словник МГП: Офіційний веб-сайт МКЧХ. Інтернет ресурс. URL: https://casebook.icrc.org/a_to_z (дата звернення: 04.02.2025).
50. Статут Організації Об'єднаних Націй: Міжнародний договір від 26.06.1945. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf (дата звернення: 04.02.2025).
51. Тлумачення МКЧХ поняття «безпосередня участь у воєнних діях» за міжнародним гуманітарним правом: інтернет ресурс. URL: https://www.icr

c.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/irrc-872-reports-documents.pdf (дата звернення: 04.02.2025).

52. Угода про переслідування та покарання головних військових злочинців європейської осі та Статут Міжнародного військового трибуналу: Міжнародний договір від 08.08.1945. URL: https://ihl-databases.icrc.org/ru/ihl-treaties/nuremberg-tribunal-charter-1945?activeTab= (дата звернення: 04.02.2025).

References:

1. Protocol on Blinding Laser Weapons (Protocol IV): International treaty of 13.10.1995. URL: https://ihl-databases.icrc.org/assets/treaties/570-IHL-91-EN.pdf (date of access: 04.02.2025).
2. Convention (IV) respecting the Laws and Customs of War on Land and its annex: Regulations concerning the Laws and Customs of War on Land: International treaty of 18.10.1907. URL: https://ihl-databases.icrc.org/assets/treaties/195-IHL-19-EN.pdf (date of access: 04.02.2025).
3. Israel, Al Nawar v. Minister of defence, ET AL: High Court of Israel Judgment 1986. URL: https://casebook.icrc.org/case-study/israel-al-nawar-v-minister-defence#:~:text=All%20movable%20State%20property%20captured%20on%20the,a%20belligerent%20State%20as%20booty%20of%20war (date of access: 04.02.2025).
4. Definition of Aggression: General Assembly Resolution of 14.12.1974. URL: https://documents.un.org/doc/resolution/gen/nr0/739/16/pdf/nr073916.pdf (date of access: 04.02.2025).
5. Protocol additional to the Geneva conventions of 12 august 1949, and relating to the protection of victims of international armed conflicts (Protocol I): International treaty of 08.06.1977. URL: https://ihl-databases.icrc.org/assets/treaties/470-AP-I-EN.pdf (date of access: 04.02.2025).
6. Protocol additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Adoption of an Additional Distinctive Emblem (Protocol III): International treaty of 08.12.2005. URL: https://ihl-databases.icrc.org/assets/treaties/615-AP-III-EN.pdf (date of access: 04.02.2025).
7. Annex to Guiding Principles on Internal Displacement: UN international document of 11.02.1998. URL: https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g98/104/93/pdf/g9810493.pdf (date of access: 04.02.2025).
8. Montreux document: International document of 17.09.2008. URL: https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/icrc_002_0996.pdf (date of access: 04.02.2025).

9. Report of the Secretary-General pursuant to Paragraph 2 of Security Council resolution 808: UN Security Counsil resolution of 03.05.1993. URL: https://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Statute/statute_re808_1993_en.pdf (date of access: 04.02.2025).
10. Report of the Special Rapporteur of the Human Rights Council on extrajudicial, summary or arbitrary executions: UN General Assembly Resolution of 07.08.2018. URL: https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n18/252/85/pdf/n1825285.pdf (date of access: 04.02.2025).
11. Geneva Convention (III) relative to the Treatment of Prisoners of War: International treaty of 12.08.1949 URL: https://ihl-databases.icrc.org/assets/treaties/375-GC-III-EN.002.pdf (date of access: 04.02.2025).
12. Legality of the threat or use of nuclear weapons: ICJ Advisory opinion of 08.07.1996. URL: https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/95/095-19960708-ADV-01-00-EN.pdf (date of access: 04.02.2025).
13. Annex 1 to the Resolution on Protection of journalists engaged in dangerous missions in areas of armed conflict: International document of 01.08.1975. URL: https://digitallibrary.un.org/record/721941/files/A_10147-EN.pdf (date of access: 04.02.2025).
14. International Humanitarian Law Databases: official website. URL: https://ihl-databases.icrc.org/en/customary-ihl (date of access: 04.02.2025).
15. Instructions for the Government of Armies of the United States in the Field (Lieber Code): Instructions of 24.04.1863. URL: https://ihl-databases.icrc.org/assets/treaties/110-IHL-L-Code-EN.pdf (date of access: 04.02.2025).
16. Manual on the application of the rules of international humanitarian law in the Armed Forces of Ukraine: Order of the Minister of Defence of Ukraine of 23.03.2017. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text (date of access: 04.02.2025).

17. San Remo Manual on International Law Applicable to Armed Conflicts at Sea: International treaty of 12.06.1994. URL: https://ihl-databases.icrc.org/pt/ihl-treaties/san-remo-manual-1994 (date of access: 04.02.2025).
18. Convention on the Prohibition of the Development, Production and Stockpiling of Bacteriological (Biological) and Toxin Weapons and on their Destruction: International treaty of 10.04.1972. URL: https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/bwc-1972?activeTab= (date of access: 04.02.2025).
19. Convention on the prohibition of the development, production, stockpiling and use of chemical weapons and on their destruction: International treaty of 13.01.1993. URL: https://ihl-databases.icrc.org/assets/treaties/553-IHL-87-EN.pdf (date of access: 04.02.2025).
20. Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide: International treaty of 09.12.1948. URL: https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocity-crimes/Doc.1_Convention%20on%20the%20Prevention%20and%20Punishment%20of%20the%20Crime%20of%20Genocide.pdf (date of access: 04.02.2025).
21. Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict: International treaty of 14.05.1954. URL: https://ihl-databases.icrc.org/assets/treaties/400-IHL-60-EN.pdf (date of access: 04.02.2025).
22. Geneva Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War: International treaty of 12.08.1949. URL: https://ihl-databases.icrc.org/assets/treaties/380-GC-IV-EN.pdf (date of access: 04.02.2025).
23. Convention on Cluster Munitions: International treaty of 30.05.2008. URL: https://ihl-databases.icrc.org/assets/treaties/620-IHL-102-EN.pdf (date of access: 04.02.2025).
24. Geneva Convention (I) for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field: International treaty of 12.08.1949. URL:

https://ihl-databases.icrc.org/assets/treaties/365-GC-I-EN.pdf (date of access: 04.02.2025).

25. Geneva Convention (II) for the Amelioration of the Condition of Wounded, Sick and Shipwrecked Members of Armed Forces at Sea: International treaty of 12.08.1949. URL: https://ihl-databases.icrc.org/assets/treaties/370-GC-II-EN.pdf (date of access: 04.02.2025).
26. Convention on the Rights of the Child: International treaty of 20.11.1989. URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/crc.pdf (date of access: 04.02.2025).
27. Convention relating to the status of stateless persons: International treaty of 28.09.1954. URL: https://www.unhcr.org/ibelong/wp-content/uploads/1954-Convention-relating-to-the-Status-of-Stateless-Persons_ENG.pdf (date of access: 04.02.2025).
28. Convention Relating to the Status of Refugees: International treaty of 28.07.1951. URL: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_CONF.2_108.pdf (date of access: 04.02.2025).
29. International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries: International treaty of 04.12.1989. URL: https://ihl-databases.icrc.org/assets/treaties/530-IHL-85-EN.pdf (date of access: 04.02.2025).
30. International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance: International treaty of 20.12.2006. URL: https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-convention-protection-all-persons-enforced (date of access: 04.02.2025).
31. International Criminal Court: official website. URL: https://www.icc-cpi.int/ (date of access: 04.02.2025).
32. Elements of Crimes: International document of 11.06.2010. URL: https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/Publications/Elements-of-Crimes.pdf (date of access: 04.02.2025).

33. United Nations Flag: UN General Assembly resolution of 20.10.1947. URL: https://documents.un.org/doc/resolution/gen/nr0/038/74/pdf/nr003874.pdf (date of access: 04.02.2025).
34. Peace Operations Training Institute. Principles and Guidelines for UN Peacekeeping Operations. Williamsburg, VA 23185 USA: Peace Operations Training Institute, 10.2010. 84 p. URL: https://cdn.peaceopstraining.org/course_promos/principles_and_guidelines/principles_and_guidelines_english.pdf (date of access: 04.02.2025).
35. Ensuring the rights and freedoms of internally displaced persons: Law of Ukraine of 20.10.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text (date of access: 04.02.2025).
36. Statement of the Verkhovna Rada of Ukraine on the need to ensure accountability of those responsible for the most serious crimes under international law on the territory of Ukraine: Verkhovna Rada of Ukraine Resolution of 20.03.2023, № 2961_IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-IX#Text (date of access: 04.02.2025).
37. On the national security of Ukraine: Law of Ukraine of 21.06.2018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text (дата звернення: 04.02.2025).
38. International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid: International treaty of 30.11.1973. URL: https://digitallibrary.un.org/record/191217/files/A_RES_3068%28XXVIII%29-EN.pdf (date of access: 04.02.2025).
39. Prosecutor v. Du[ko Tadi] a/k/a/ “Dule”: Judgment ICTY of 07.05.1997. URL: https://www.icty.org/x/cases/tadic/tjug/en/tad-tsj70507JT2-e.pdf (date of access: 04.02.2025).
40. The Prosecutor v. Germain Katanga and Mathieu Ngudjolo Chui: ICC Judgment of 14.10.2008. URL: https://www.icc_cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/CR2008_05172.PDF (date of access: 04.02.2025).

41. Prosecutor v. Dario Kordic and Mario Cerkez: ICTY Judgment of 26.02.2001. URL: https://www.icty.org/x/cases/kunarac/acjug/en/ (date of access: 04.02.2025).
42. Prosecutor v Dragoljub Kunarac, Radomir Kovac and Zoran Vukovic: Judgment ICTY of 12.06.2002 URL: https://www.icty.org/x/cases/kunarac/acjug/en/ (date of access: 04.02.2025).
43. Prosecutor v. Mladen NALETILIC, aka "TUTA" And Vinko MARTINOVIC, aka "ŠTELA": ICTY Judgment of 31.03.2003. URL: https://www.icty.org/x/cases/naletilic_martinovic/tjug/en/nal-tj030331-e.pdf (date of access: 04.02.2025).
44. Prosecutor v. Radovan Karadzic: Judgment ICTY of 24.03.2016. URL: https://www.icty.org/x/cases/karadzic/tjug/en/160324_judgement.pdf (date of access: 04.02.2025).
45. Protocol on Explosive Remnants of War (Protocol V): International treaty of 28.11.2003. URL: https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/ccw-protocol-v?activeTab=default (date of access: 04.02.2025).
46. Protocol on Prohibitions or Restrictions on the Use of Incendiary Weapons (Protocol III): International treaty of 10.10.1980. URL: https://ihl-databases.icrc.org/assets/treaties/515-IHL-84-EN.pdf (date of access: 04.02.2025).
47. Protocol on Prohibitions or Restrictions on the Use of Mines, Booby-Traps and Other Devices as amended on 3 May 1996 (Protocol II): International treaty of 03.05.1996. URL: https://ihl-databases.icrc.org/assets/treaties/575-IHL-92-EN.pdf (date of access: 04.02.2025).
48. Rome Statute of the International Criminal Court: International treaty of 17.07.1998. URL: https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2024-05/Rome-Statute-eng.pdf (date of access: 04.02.2025).
49. International Committee of the Red Cross. Glossary "A to Z" IHL. URL: https://casebook.icrc.org/a_to_z (date of access: 04.02.2025).

50. United Nations Charter: International treaty of 26.06.1945. URL: https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text (date of access: 04.02.2025).
51. Direct participation in hostilities: ICRC official website. URL: https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/irrc-872-reports-documents.pdf (date of access: 04.02.2025).
52. Agreement for the Prosecution and Punishment of the Major War Criminals of the European Axis, and Charter of the International Military Tribunal: International treaty of 08.08.1945. URL: https://ihl-databases.icrc.org/assets/treaties/350-IHL-49-EN.pdf (date of access: 04.02.2025).

Довідкове видання

ТИМОФЕЄВ Антон
ЯКОВЕНКО Юлія

МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО ТА ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ. ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Довідкове видання

Інститут Служби безпеки України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

61002, м. Харків, вул. Мироносицька, 71
ipuk@ssu.gov.ua

Видавець ФОП Бровін О.В.
Свідоцтво про внесення суб'єкта до Державного реєстру видавців та виготовників видавничої продукції серія ДК 3587 від 23.09.09 р.
Формат 60х84/16 Ум. друк. арк. 9.30. Тир. 100 прим. Зам. 814.

Надруковано з макету замовника ФОП Бровіна І.П.
61022, м. Харків, вул. Трінклера, 2, корп.1, к.19. Т. (066) 822-7 1-30

СТИЛЬ-ІЗДАТ®
друкарня
www.stil-izdat.com